

Redacția și Administrația:
Strada Timișorii Nr. 7.

TELEFON
urbane, local și comitatens
Nr. 20.

Adresa telegrafică:
„DRAPELUL“ Lugoj.

Manuscrise nu se înapoiază
Correspondența nefrancată se refuză.

Proprietar-editor: Dr. Valeriu Branisce.

ORGAN NATIONAL-POLITIC.

Redactor responsabil: Dr. Corneliu Jurca.

APARE:
MARTI, JOI și SÂMBATĂ.

Prețul de abonament:

Pentru Monarhie: pe 1 lună 1 cor.
pe 3 luni 2 cor. pe 6 luni 6 cor. pe
anul întreg 12 cor.; pentru România
și statele uniunii postale: 20 franci
pe an.

INSERTIUNILE
se acordă conform tarifului.
Un număr singular 10 bani.

DRAPELUL

Procesele noastre.

Apărarea.

Discursul de apărare al d-nului
Dr. Stefan Petrovici.

Când legislațiunea unor popoare a
fost anume cauze judiciare din compe-
tența judecătorilor așa numite ordi-
nare și le-a trecut în competența ju-
delor compuse din laici, adecă din
menii luați din popor, a făcut-o acea-
a în deosebi din două considerante,
nume: din consideranta, că simțul de
drept, — în opoziție cu normele de
drept fixate în legi —, se schimbă din
în zi, și din consideranta, că nu
mai acela care însuși trăiește în vârte-
l de mișcări și în sfera de idei, în
care trăiește acuzatul, poate judeca co-
rect, adecă așa, ca judecata să lini-
tească și pe acuzat și pe judecător,
publicul mare.

Acuzatul are deci dreptul, mai ales
în procese de natură politică, ca asu-
ra lui să judece oameni, cari se mișcă
în sfera lui de idei și au simț pentru
sufletului lui.

Aceasta la noi în Ungaria nu se
împlă și nici nu se poate întâmpla,
pentru că la noi *nici instituțiunea
juraților cu jurați*, altcum atât de
națională, nu este curată, anume nu
urmărește scopul, ca judecata să fie
în toate direcțiunile liniștitoare, ci sco-
ruri politice, în prima linie scopuri
politice.

N'am onorul a Vă cunoaște, d-lor
jurați, prin urmare n'am cauză a trage
la îndoială onestitatea d-voastră, sau
chiar și numai a presupune, că unul
sau altul dintre d-voastră n'ar avea
intenția curată de-a judeca drept. Cu
putete acestea cu părere de rău constat
convingerea-mi subiectivă întemeiată
pe momente obiective, anume: con-
vingerea-mi, că d-voastră sunteți po-
liticește preocupați față de punctul
de mănecare din articolul incriminat,
pe care l-am scris din con-
vingerea-mi intimă și pe care-l
susțin și azi în întregul meu. Sun-
teți politicește preocupați, pentru că
reședintele politic al d-voastră sau al
celor mai mulți dintre d-voastră este
diametral opus credului meu politic,
în care a rezultat și a trebuit să re-
zulte articolul incriminat.

Dacă mă apăr, o fac aceasta mai
mult cu intenția ca să fac să dispară
preocupația d-voastră politică, ca
să puteți judeca — liberi de ori-ce
preocupație politică — numai și
numai după drept și după simțul
de dreptate, ce sălășluiește în ini-
mă d-voastră.

Onorați jurați! Sute de ani, să nu
să mii de ani, au luptat popoarele
până li-a succedat — în parte — ca de
partea lor să nu dispună numai domi-
natorii și guvernele acelor, ci și ele.
În grința popoarelor în afacerile pu-
blice și-a aflat — teoretice — cea mai
pregnantă expresiune în constituția
bazată pe sistemul reprezentativ
poporal.

Și Ungaria a ajuns — după multe
sbuciumări — cu ajutorul lui Dumnezeu
să aibă constituție bazată pe sistemul
reprezentativ poporal.

Un eflux al fiecărui constituționa-
lism și așa și al constituționalismului
din Ungaria este, că fiecare cetățean,
chiar și porcarul celui din urmă
sat, are dreptul să-și spună, fie cu
graiul fie în scris, păreri despre afa-
cerile publice, pentru că numai din ma-
nifestarea reciprocă liberă a părerilor
tuturor cetățenilor se poate forma
așa numita opiniune publică, iar
din aceasta așa numita voință pu-
blică comună, care are să-și afle
expresiunea în legile țării menite să
servească interesele tuturor cetățe-
nilor, fără deosebire de naționalitate,
de profesiune și de clasă socială.

Acest drept, adecă dreptul de-a-și
manifesta liber părerea, este un drept
cardinal al cetățenilor, ce principial
rezultă din constituțiunea bazată pe
sistemul reprezentativ.

Acest drept însă în Ungaria con-
stituțională, — durere și rușine —, până
azi nu este *garantat*, ci cetățenii, ca
să se poată întruni în adunări publice,
să-și manifesteze reciproc păreri și
așa să contribuie la formarea unei
opinii publice și prin formarea unei
opinii publice la crearea de legi salu-
tare pentru *toți* cetățenii: trebuie să
ceară licență dela organele adminis-
trative, cari de când e lumea au avut
și au tendența generală de-a abuză
de puterea publică depusă în mâinile lor.

Este deci evident, d-lor jurați, că
această stare de lucruri, adecă atâr-
narea manifestării reciproce libere a
părerilor dela organele administrative,
este scoaterea din țigini a unui drept
cardinal al cetățenilor: a dreptului de
întrunire, și este o cauză, că în Un-
garia — în lipsa posibilității unei ca-
pacități reciproce, — opinie publică,
în sensul adevărat al cuvân-
tului, nu s'a putut forma, ce este o
mare calamitate pentru buna înțele-
gere a cetățenilor și în rezultat pentru
prosperarea patriei comune.

Domnilor jurați!

Un alt mod, în care cetățenii și-ar
putea manifesta păreri, s'ar putea
reciproc capacitate și așa ar putea
contribui la formarea unei opinii pu-
blice, în sensul adevărat al cuvântului,
ar fi *presa*. Dar în Ungaria — durere
și rușine — și cu dreptul presei stăm
toemai așa de rău, dacă nu mai rău,
ca și cu dreptul de întrunire, pentru că
cetățenii, dacă vreau să-și manifesteze
păreri prin presă, trebuie preventiv
să depună caucie, așa zicând să plă-
tească vămă pentru trecerea ideilor,
apoi să stea eventual în închisoare și
să plătească pedepse grele.

D-lor jurați!

Nouă, Nemaghiarilor din Ungaria,
prin ordinațiuni ministeriale, con-
trare principiilor fundamentale
ale constituțiunei țerei, ni-s'a luat
posibilitatea a ne întruni și a ne ma-
nifesta păreri și dorințele pe calea
întrunirii și consfătuirii.

Unicul mijloc, care ne-a mai rămas la

dispoziție pentru a ne putea folosi de
dreptul cetățenesc cardinal, anume de
dreptul de-a ne manifesta păreri în
afacerile publice, este *presa*.

Cine este în curent cu afacerile pu-
blice zilnice, cine cercetează cauzele
mai profunde ale acelor, cine crede,
că din un curent anumit poate să re-
zulte o catastrofă pentru interesele pu-
blice și, — folosindu-se de dreptul car-
dinal, ce-l are fiecare cetățean, cum am
zis, *chiar și porcarul din cel mai
prăpădit sat*, — vrea să-și spună pă-
rerile, acela, natural și în mod con-
stringent, se duce la publicistică.

Aceasta am făcut-o și eu, care mă
simt nu numai *îndreptățit*, dar în vir-
tutea inteligenței innăscute, a studie-
lor superioare, a vârstei și a experien-
țelor culese din istorie și din viața de
toate zilele mă simt și *competent* a-mi
spune părerea în afacerile publice ale
patriei comune.

Văzând cu mâhnire, cum factori
însemnați din viața publică a Un-
gariei, factori potriviți de-a influența
formarea opiniunii publice maghiare:
presă, întruniri publice, deputați, ba
chiar foști miniștri pe deoparte ne acuză
că agităm în contra statului, pe de
altă parte pledează pentru desnaționa-
lizarea noastră și contopirea în na-
țiunea maghiară etnică, adecă pentru
nimicirea noastră națională; văzând că pe
deoparte suntem calomniați, pe de
altă parte destinați a fi înghițiți de ma-
ghiarime, m'am pus și am scris arti-
colul incriminat.

Di procuror zice, că prin acest arti-
col am agitat la ură «naționalitatea
română locuitoare în Ungaria» în con-
tra «Maghiarilor». Eu zic că nu, pen-
tru că *din însuși articolul in-
criminat* veți vede, că articolul in-
criminat, scris cu rară obiectivitate, nu
conține nici chiar o singură frază agi-
tatorie, și că nici nu este adresat
*poporului român, ci elementelor
maghiare neînfițate încă de șo-
vinismul, ce pe ruinele naționali-
tății nemaghiarilor vreau să ma-
ghiarizeze tot*.

D-lor jurați!

Ca diferitele neamuri din țară să
poată trăi și să se poată desvoltă li-
niștit unul lângă altul, în interesul po-
poarelor și în interesul patriei comune,
legea noastră criminală în alinea a 2-a
a paragrafului 172 a interzis, ca ci-
neva să agiteze la ură un popor în
contra altui popor, dispunând că acela,
care agitează la ură un popor în con-
tra celuilalt, bună-oară pe poporul ro-
mân în contra poporului maghiar, sau
pe poporul maghiar în contra popo-
rului român, comite delict și poate fi
pedepsit cu închisoare până la 2 ani
și cu amendă până la 2000 cor.

Când legislația țerei a dispus așa
cum a dispus, a prevăzut, că precum
în trecut așa și în viitor se poate în-
tâmpla, ca unul sau altul prin agitație
la ură să turbure traiul liniștit dintre
diferitele neamuri conlocuitoare. S'au
și întâmplat agitații la ură. Doar mai
nu este zi dela Dumnezeu, în care să
nu se zică când în diferite corpora-
țiuni când în presa maghiară șovinistă:

ba că Slovaci sunt panslaviști, ba că
Germanii sunt «allddeutsch» (panger-
mani), ba că Românii sunt daco-ro-
mâni iredentiști, *afirmațiuni cari în
adevăr au produs ură în Maghiari
în contra Nemaghiarilor ca în
contra unor trădători de patrie*.
Dovadă ne sunt devastările, ce le-au
comis Maghiarii, și încă Maghiarii in-
teliigenți, în Arad, Cluj, Turda, Oradea-
mare în contra Românilor, necruțând
nici chiar bisericile românești. Și este
curios, că cu toate acestea nu s'a în-
tâmplat — cel puțin eu nu cunosc nici
un caz — ca domnii procurori să fi
tras pe cineva la răspundere, pentru că
a agitat pe Maghiari în contra Nema-
ghiarilor.

Pe când presa maghiară și ma-
ghiaroană pusă în serviciul șovinis-
mului dominant n'a fost supărată din
partea domnilor procurori, în același
timp Nemaghiarii, în deosebi Românii,
cari au avut curagiul civic a-și expune
vederile și păreri pe calea presei,
au fost duși, sub pretextul că au agi-
tat la ură în contra naționalității ma-
ghiare, cu droaia înaintea judecăto-
riilor, unde apoi prin jurați politicește
preocupați, au fost declarați de vino-
vați și aruncați în închisoare.

Dacă sumedenia de Români, jude-
cați și trimiși în temniță din cauza, că
ar fi agitat la ură, în adevăr ar fi agi-
tat, atunci și Românii ar fi dat — prin
acte violente — dovezi de ură față de
Maghiari, precum Maghiarii fanatizați
de agitațiunea presei șoviniste neje-
nate de d-nii procurori au dat — prin
fapte vandalice — dovezi de ură în
contra Românilor. Dar Românii nicăiri
și nici când n'au conturbat ordinea
publică, și n'au conturbat-o, pentru că
n'au fost agitați la așa ceva. Ce au
considerat și consideră cei politicește
preocupați, de ură în contra naționali-
tății maghiare, nu a fost și nu este de-
cât reclamarea insistentă și rezolută a
drepturilor noastre naționale.

Această ținută curioasă a dlor pro-
curori a avut efect asupra presei ma-
ghiare și maghiaroane șovin-
iste, anume efectul, că această presă
șovinistă în agitațiunea ei în contra
noastră a devenit tot mai insolentă, ce
— ca ori ce insolentă, bunăoară insol-
ența religioasă sau socială —, numai
în interesul patriei nu poate să fie. Dar
asupra presei *nemaghiare*, bunăoară
asupra presei *române*, n'a avut ținuta
dlor procurori efectul dorit și urmărit de
acea, cari pun la cale procesele politice, anume
efectul, de a face pe Români să tacă și
să nu-și mai expună nici vederile nici dorințele
nici pretențiunile.

Că n'a avut efectul dorit și urmă-
rit este dovadă împrejurarea notorică,
că sumedenia de procese politice, cari
au dus zeci și zeci de bărbați valoroși
în temniță, n'a făcut să amuțească gla-
sul Românilor, deoarece numărul pro-
ceselor politice n'a scăzut ci din contră
a crescut; dovadă eclatantă sunt chiar
eu, care am venit înaintea d-voastră
*cu fruntea ridicată, să susțin cu
fruntea ridicată tot ce am scris*.

Dlor jurați! Delictul mie imputat,
— în înțeleșul legii —, l-ași fi comis,
dacă ași fi agitat «naționalitatea română

din Ungaria» la ură în contra «naționalității maghiare».

Dl procuror zice, că am comis acest delict «prin întreg cuprinsul, respective prin tendința aceluia», ear în motivarea actului de acuză îmi insinuă, că «în partea primă vreau să dovedesc, că «Românii nu sunt agitatori, ear în partea a doua spun de tot pe față, că «în urmarea nedreptăților, ce s'au comis și într'una se comit în contra lor, în «adevăr sunt agitatori, dar la aceasta au dreptul național și etic, deci «le este datorința să fie agitatori».

Chiar să fi scris aceea, ce zice dl procuror că am scris, nici în acest caz nu pot fi pedepsit, pentru că legea nu pedepsește pe acela, care zice despre sine că-i agitator, cu atât mai puțin pe acela, care zice despre altul, — cum ași fi zis eu despre Români —, că-i agitator, ci pe acela, care în adevăr agitează și anume agitează în mod punibil.

Dar nici n'am scris ce-mi insinuă dl procuror, că ași fi scris.

Mă simt ofențat în demnitatea conștiinței mele prin insinuarea ce mi-o face dl procuror, adecă prin insinuarea, că într'un articol unitar, scris cu observarea strictă a legilor logice, ași fi zis într'un resuflet absurditatea, că în contra aceluiași obiect sau subiect Români nu sunt agitatori și sunt agitatori.

Dacă veți binevoi a ceti cu băgare de seamă ori originalul ori traducerea corectă, făcută și legalizată de notarul public regesc Mih. Bésán din Lugoj, ori chiar traducerea de tot slabă a dlui interpret judecătoresc, veți vedea, că nicăiri n'am zis, că Români n'ar fi agitatori și că ar fi agitatori. Da, am zis, că nu suntem agitatori în contra statului și aceasta o susțin și acuma. Da, am zis, că suntem agitatori, însă nu în contra statului, ci în contra nedreptăților, ce ni-s'au făcut și ni-se fac, și și aceasta o susțin și acum.

Și oare să nu avem noi dreptul să agităm în contra nedreptăților, ca acelea să încete? Negreșit, că da! Nici nu este în lumea întreagă legislație, care ar oprî combaterea nedreptăților, și fiecare om de omenie trebuie să recunoască, că este datorința etică a fiecărui om a combate orice nedreptate, și în special datorința etică și națională a fiecăruia a combate nedreptățile, ce crede că se comit în contra naționalității sale.

Întrebarea poate fi numai: *comisu-s'au și comitu-se nedreptăți ori nu?* Deși aprecierea subiectivă a acestei întrebări este treaba subiectivă a acelora, cari cred că se comit nedreptăți, prin urmare n'ași putea fi pedepsit nici în cazul, când n'ași fi spus adevăr, când am scris, că s'au comis și se comit nedreptăți în contra noastră, totuși pentru a dovedi, că am scris, — durere — adevărul curat, voiu indica numai câteva fapte notorice, ca să nu pot fi contrazis de dl procuror. O fac aceasta și din motivul, că am fost din partea dlui procuror direct apostrofat, că n'am dovedit, că ni-s'au făcut și ni-se fac nedreptăți.

O recerință principală este, dlor jurați, ca cetățeanul, care își caută dreptul sau și-l apără, să fie priceput de judecător și și el să priceapă pe judecător, din ce rezultă, ca judecătorul să priceapă pe cetățeanul, care îl plătește din averea-i câștigată cu sudoarea feței. Și cum stăm în trista realitate? Aceia dintre dvoastre, dlor jurați, cari au avut afaceri pe la judecătorii, au avut prilejul să se convingă, că partea cea mai mare dintre judecătorii aplicați în ținuturile locuite de Români ori nu știu de loc românește ori abia borboresc ceva ce seamănă a românește. Cunosc în ținuturile noastre judecători, cari afară de limba maghiară nu cunosc altă limbă, ba am cunoscut pe un judecător de naștere român, care mai știă ceva românește, nemțește însă absolut nimic. Acest judecător, — altcum de o conștiințiositate rară și de o delicateță exemplară —, își eșă din fire când aveă să pertracteze cu Români

sau Nemți, și-i dojenia cu cuvinte ne-cualificabile, că n'au învățat limba maghiară, ca și când cetățenii ar fi pentru judecătorii, pe cari îi susțin, nu judecătorii pentru cetățenii, cari îi plătesc să le facă dreptate.

Procurorul: Trăim în statul maghiar!

Dr. St. Petrovici: Nu trăim în statul maghiar, — care nici nu există —, ci în Ungaria poliglotă și polinațională!

Este aceasta dreptate? Este dreptate, ca o mare parte a cetățenilor să fie judecați de judecători, pe cari nu-i pricep și cari pe ei nu-i pricep?

Aceasta ar fi nedreptate și în cazul dacă n'am aveă în privința aceasta lege, și ne-ar face de datorință etică să o combatem și să pretindem delaturarea acestei nedreptăți. Dar noi avem chiar lege pozitivă, care recunoaște principial egală îndreptățire a tuturor naționalităților din țară. Poate-se concorda cu egală îndreptățire, ca o parte a cetățenilor să fie judecați de judecători, cari îi pricep și pe cari ei îi pricep, ear cealaltă parte a cetățenilor, masa covârșitoare a Slovacilor, Sârbilor, Germanilor și Românilor, de judecători cari nu-i pricep și pe cari ei nu-i pricep? — De sigur, că nu!

Sunt convins, că tot omul cu simț de dreptate netâmpit va zice că aceasta este nedreptate. Și să n'avem noi oare dreptul și datorința să o combatem?

Ași putea să Vă spun multe spre ilustrarea nedreptăților, ce ni-s'au făcut și ni-se fac pe terenul justiției, însă vreau să Vă cruț și așa trec pe alt teren, anume: pe terenul administrației politice.

Deoarece nu cetățenii sunt pentru stat, ci statul pentru cetățeni (procurorul contrazice), este o recerință indispensabilă, ca statul să se îngrijească, ca astfel de oficianți să fie aplicați, cari au simț și pricepere pentru lipsele, aptitudinile și, — și aceasta o accentuez —, pentru aspirațiunile poporului, care îi susține (Mișcare).

În consecința acestei recerințe §-ul 27 al articolului de lege 44 din 1868 a și dispus «că guvernul țerii se «va îngriji, ca în oficiile judiciare și «administrative de stat, îndeosebi ca de «comiți supremi, în cât se poate să se «aplice din diferitele naționalități per-«soane cualificate și pe deplin versate «în limbile de lipsă».

Aceasta e dispoziție pozitivă. În virtutea acestei dispoziții pozitive apostrofez eu (se întoarce către procuror) pe dl procuror, și-l întreb: Avem bunăoară noi Români un singur comite suprem sau cel puțin un vice-comite român, înțeleg unul care recunoaște că-i român, (procurorul scandalizat: Asta ne-ar mai trebui să punem de comiți supremi și de vicecomiți Petrovici (Petrovicsokat) de aceștia).

Dr. Stefan Petrovici: De ce nu? Sau doară n'am cualificația recerută de lege? Dar nu este vorba de mine. Avem noi, har Domnului, bărbați și mai cualificați, la tot cazul cu mai mult simț și pricepere pentru lipsele, aptitudinile și aspirațiunile poporului, cari au și ambiția de a promova interesele culturale naționale ale poporului, din al cărui sin au eșit. Răspunde-mi, avem vre-un comite suprem ori n'avem? Răspunde-mi d-ta, care ai avut cutezanța să spuni aici, public, că nu ni-s'au făcut și nu ni-se fac nedreptăți... Nu răspunzi?... Nu răspunzi pentru că nu poți răspunde.

Dar nu vreau să Te mai chinui pe acest teren.

Cele mai mari și mai revoltătoare nedreptăți ni-s'au făcut și ni-se fac pe terenul cultural, special pe terenul instrucțiunii.

Statul ca complexul tuturor cetățenilor are datorința să scutească, să ocrotească și să sprijinească în toate direcțiunile interesele de toate categoriile ale tuturor cetățenilor, prin urmare și interesele culturale naționale ale nemaghiarilor, ear cetățenii au dreptul să pretindă împlinirea acestei datorințe a statului.

În consecința recunoașterii acestui drept, sau mai bine zis spre a garantă — cel puțin în parte — acest drept, art. de lege 44 din 1868 în §-ul

17 a dispus, că «statul e dator a se «îngriji cât se poate, ca în instituttele «de stat cetățenii, cari locuiesc în masse «mai mari laolaltă, să se poată instrui «în limba lor maternă în apropierea «ținutului, unde locuiesc, până la gra- «dul unde se începe instrucția mai «înalță academică».

Aceasta este dispoziția legii din cuvânt în cuvânt, a legii, pe care guvernele țerii trebuiau și în timpul de aproape 40 de ani și puteau s'o execute.

Dl procuror, ca să dovedească, că nu ni-s'au făcut și nu ni-se fac nedreptăți, V'a prezentat de-avalma o sumedenie de date statistice culese din Germania, Francia, Rusia, România și mai știu eu de unde. Din asemănarea datelor statistice din aceste state cu datele statistice din Ungaria ar rezultă, că soartea noastră, a nemaghiarilor din Ungaria, ar fi de invidiat față de soartea Polonilor și Francezilor din Germania, a Maghiarilor din România și a Românilor din Rusia, prin urmare n'am aveă cauză întemeiată să recriminăm.

Eu, dlor jurați, nu-i urmez dlui procuror pe terenul acestui mod de dovedire sau combatere, și anume:

1) din cauza, că nu sunt în stare a controlă corectitatea datelor statistice cetite;

2) din cauza, că dl procuror le-a grupat tendențios;

3) din cauza, că altele sunt referințele în statele amintite și altele între popoarele din Ungaria;

4) din cauza, și deciziv din cauza, că eu nu sunt nici cetățean al Germaniei, nici cetățean al Franciei, nici cetățean al României, nici cetățean al Rusiei, prin urmare nu mă privesc nici drepturile, ce le recunosc, nici datorințele, ce le impun aceste state cetățenilor lor. Eu sunt cetățean al Ungariei, prin urmare față de Ungaria am îndatoriri. Așă-i de procuror? (Procurorul: Așă-i!) Ei, dacă e așa, și așa este, pentru că aici am cătănit și aici, în cassa Ungariei, îmi plătesc și darea destul de grea, atunci aici îmi reclam și toate drepturile cu insistență, fără considerare la soartea altor popoare din alte state. (Mișcare).

V'am cetit dispoziția aproape de 40 de ani a legii. Acuma cu această lege în mână Te apostrofez, dle procuror, să-mi spuni pe nume ori un gimnaziu, ori o școală reală, ori o școală comercială, care a înființat-o statul pe seama nemaghiarilor, bunăoară pe seama Românilor, ca să se poată cultivă în limba română. Spune-mi numai una! . . . Nu-mi spuni? . . . Nu, pentru că nu poți să-mi spuni și nu poți să-mi spuni pentru că n'a înființat! Dar în schimb a înființat în ținuturi locuite aproape numai de Români, unde — afară de oficianții importați — mai că nu vezi Maghiar, școale maghiare pompoase cu scopul expres de a maghiariză pe nemaghiari.

Este aceasta dreptate? Da sau ba? Eu zic, dle procuror, că aceasta e nedreptate, ba chiar călcare cinică a legii. (Mișcare).

În astfel de împrejurări, — deși nu sunt acuzat pentru călcarea jurământului —, resping cu indignare insinuarea, ce — în lipsă de argumente — mi-ai făcut-o, dle procuror, anume insinuarea, că atunci, când am scris articolul incriminat, mi-am călcat jurământul, ce l-am depus când mi-am primit diploma de avocat. Da! am depus jurământ, dar jurământul depus l-am și ținut. Da! Am jurat, că voiu observă legile țerii, dar n'am jurat, că voiu suferi nedreptățile. Dacă este vorba de călcarea jurământului, apoi și-au călcat jurământul diferitele guverne, cari erau datoare să execute legea, dar n'au executat-o; și ai călcat jurământul chiar și d-ta, dle procuror. Sau doară d-ta, dle procuror, n'ai depus jurământ, că-ți vei împlini datorința corect și conștiințios? De sigur da! Acum întreb eu: corect și conștiințios îți împlinești da-

torința, dle procuror, atunci, când — deși eu, acuzatul, apelez la domnii jurați să judece, liberi de orice preocupări politice, numai și numai după simțul de dreptate, ce sălășluește în sinul lor, — d-ta îi apostrofezi să fie conduși numai și numai de . . . patriotism? Eu zic, că nu-ți împlinești, ci îți calci datorința, pentru că patriotismul, așa cum îl înțelegi d-ta, dle procuror, și mulți alții, este azi o marfă, care se poate bine valoră, dar care nu-i este nimănui ertat, cu atât mai puțin d-tale, dle procuror, păzitorului legii, să o valorezi în socota năreției dreptății. (Mișcare).

Dlor jurați!

Dl procuror, ca să mă combată, V'a spus între altele, că avem 4 gimnazii superioare române și o școală comercială română. Da! Avem. însă acestea n'avem să le mulțămim statului, cu atât mai puțin statului constituțional. Acestea le-am înființat și le susținem noi în virtutea hărniciei noastre și a dorului nostru de progres; acestea ne-au rămas de pe timpul a absolutismului, de care D-Voastră, cei desmerdați, Vă aduceți aminte a furisindu-l. Dela statul constituțional nu avem nici o singură școală medie, deși, — precum V'am dovedit chiar cu legea în mână, — avem dreptul să avem școale de toate categoriile în toate ținuturile locuite de Români, ca să ne dezvoltăm și cultivăm în limba noastră până la gradul, unde se începe instrucția mai înaltă academică. În astfel de împrejurări să nu Vă prindă mirarea, dacă mulți dintre Români, — asemănându-l cu constituționalismul de azi —, își aduc aminte cu oarecare sentiment de gratitudine de absolutismul, de care D-Voastră Vă aduceți aminte a furisindu-l. (Mișcare).

V'ași putea ilustra, dlor jurați, nedreptățile, ce ni-s'au făcut și ni-se fac pe terenul instrucției, și cu alte exemple; V'ași putea spune bunăoară cum guvernele țerii pe de-o parte ne-au făcut imposibil a ne înființa școale chiar pe banii noștri, pe de altă parte s'au încercat și se încearcă să maghiarizeze și școalele române existente, dar ca să nu Vă obosesc prea mult, trec la alt obiect, la proiectul de lege al ministrului Berzeviczy.

Dl procuror, ca să ne dovedească, că acest proiect nu conține nimic, ce ne-ar vătămă, ba din contră ar avea scopul să ridice nivelul instrucțiunii chiar în interesul nostru, V'a cetit mai mulți paragrafi din acel proiect.

Și eu am cetit acel proiect, pentru că și pe noi ne interesează, însă n'am ajuns la concluziunea, care vrea să tragă dl procuror, anume la concluziunea, că scopul aceluia ar fi ridicarea nivelului instrucțiunii.

Eu am ajuns la altă concluziune anume la concluziunea, că scopul principial și final al aceluia proiect este maghiarizarea instrucțiunii, ca prin instrucțiune noi, nemaghiarii, să fim pregătiți pentru maghiarizare, chiar și în paguba adevăratei instrucții.

Scopul nemijlocit al proiectului este adecă, ca copilul nemaghiar să învețe să cetească, să scrie, să socotească și să vorbească ungurește.

Ce ați zice D-Voastră, dlor jurați, dacă Vi-s'ar zice D-Voastră: dați-Vă copiii la școală, însă nu ca să-și agonisească cunoștințele de lipsă pentru traiul vieții, ci ca să fie pregătiți pentru desnaționalizare și pentru contopirea în altă naționalitate, adecă pentru nimicirea lor națională?

Eu nu pot admite, dlor jurați, că ar fi între D-Voastră chiar și numai unul, care nu s'ar indignă de această cerere! Dar ori cum ați gândi D-V în această privință, un lucru nu suferă îndoială, — și pentru noi acesta este lucrul de căpetenie —, anume, că noi Români, cari am ținut și ținem la naționalitatea noastră, cea mai scumpă comoară, — îndăptă-se ori ce, pună-ne în fiere, cum ne amenință dl procuror, ori ducă-ne sub furci —, am comitat maghiarizarea instrucțiunii chiar și în cazul dacă am fi convinsi, că din maghiarizarea instrucțiunii în adevăr ar rezulta instruirea ear nu, — precum în mod logic și psihologic

trebuie să rezulte — prostirea copiilor noștri. (Mișcare).

Eu, dlor jurați, n'am fost și nu sunt pedagog, cu toate acestea cred, că nu rischez a fi luat în ris când zic, că ținta instrucțiunii trebuie să fie a face pe copil, ca în timp cât se poate de scurt, cu cruțarea posibilă a forțelor trupesti și intelectuale, să-și câștige cunoștințe cât se poate de multe.

Acum Vă întreb, dlor jurați: oare poate și copilul câștiga într-o limbă, pe care nu o cunoaște, atâtea cunoștințe, câte și-ar putea câștiga în același timp, în limba sa maternă? Sigur, că nu!

Ei, dar scopul principal al proiectului, — precum v'am spus —, nu este ca copilul să-și câștige cunoștințele de lipsă pentru traiul vieții, ci ca să fie instruit în învățarea limbii maghiare până când va ști să cetească, să scrie și să vorbească unguerește.

Dar acum întreb eu: nu-i pierde timpul, împreună cu greoaia învățare a limbii maghiare, păcat în contra părinților cari, — abstragând dela instinctul de iubire, — au și dreptul și datorința să-și înarmeze copiii cu cunoștințele de lipsă pentru traiul vieții? Nu-i aceasta păcat în contra bieșilor copii? Nu-i aceasta păcat chiar în contra patriei, al cărei interes adevărat reclamă să fie cetățenii bine instruiți? (Mișcare).

Eu, dlor jurați, zic, că da. Aceasta e păcat revoltător în contra părinților, în contra copiilor și în contra patriei. Și noi să n'avem dreptul și datorința etică, națională și patriotică a combate acest păcat sau chiar a agita în contra lui?

Am scris din cuvânt în cuvânt: «Da! Suntem agitatori, însă nu în contra statului, ci în contra nedreptăților, ce ni-s'au făcut și ni-se fac. Da! în acest înțeles suntem agitatori, dar în acest înțeles avem și dreptul și datorința națională și etică să fim agitatori».

Ce am scris susțin și acum, — pentru că am scris din convingere. Și am scris cântărind fiecare cuvânt, așa că nici astăzi, după aproape 8 luni, n'am nici ce să adaug la acel articol și nici ce să eliminez din el.

Ați auzit ce V'am spus, ați auzit articolul incriminat, îl puteți reciti, ba chiar Vă rog să-l recitiți. Acum sunteți chemați să răspundeți: sunt vinovat ori nu sunt vinovat? Cum veți răspunde, e treaba conștiinței d-voastre de judecători, pentru că precum ați păcătuit dacă m'ați judecat cu toate că ați fi convinși că nu sunt vinovat, tot așa ați păcătuit și atunci, dacă m'ați achitat cu toate că ați fi convinși, că sunt vinovat. Nu cer deci să mă achitați, ci mă pun la dispoziția conștiinței d-voastre de judecători.

Discursul dlui Dr. Cornel Jurca.

Onorat tribunal!
Stimați domni jurați!

Mărturisesc sincer, că vordirea de acuză a dlui procuror pe mine nu m'a surprins. Aproape de zece ani de zile urmăresc cu o încordată atențiune așa numitele procese politice intentate naționalităților și în decursul acestor ani am făcut trista experiență, că domniile procurori în lipsa de dovezi convingătoare, obiective, se folosesc de niște fraze goale, bombastice și rabulistice, pentru ca să-și facă sieși reclamă și să deștepte în jurați o antipatie față de acuzați pe de o parte, iar pe de altă parte să prezinte pe acuzați înaintea judecătoriei ca pe cei mai mari făcători de rele.

Cunoscând deci din experiență procedura dlor procurori — dela care nu face abatere nici dl procuror — am fost deja pregătit la insinuările și atacurile nebazate ale dl procuror, care cu astfel de arme voia să susțină acuza sa forțată față de noi. În loc de dovezi, insinuări și insulte nemomeneose.

«Agitatori», «amăgitori de popor», «călcători de jurământ», «nebuni», «obraznici», «răsvrățitori», «trădători de patrie», iată măgulitoarele epitețe, cu cari ne-a onorat dl procuror în vorbirea sa de

malității, căci modul acesta de discuție îl țin de incompatibil cu bunul simț, cu cultura mea, cu calificația mea, cu respectul față de judecătoria și cu seriozitatea și importanța cauzei ce se pertractează, ci eu o indignare isvorită din adâncul inimei mele resping toate insinuările și invectivele dlui procuror adresate nouă, acuzaților.

Și acum, stimaților jurați, trec la meritul acuzei.

Înainte de toate însă în interesul adevărului trebuie să rectific o greșală comisă mai de multe ori față de mine în mod intenționat din partea dlui procuror. Susțin, că în mod intenționat a comis această greșală, căci atât în întrebările puse dlor jurați, cât și în vorbirea de acuză, mă prezintă consecvent ca autor al articolelor incriminate «De mortuis», cu toate că pe baza scriptului de acuză al dlui procuror eu sunt tras în judecată numai ca redactor responsabil al foii «Drapelul», în care au apărut sus amintiții articoli. Face această greșală cu scopul, ca să mistifice adevărul și să-mi îngreuneze mie poziția. Eu însă în decursul investigării, precum și la pertractarea de azi, am declarat hotărât, că nu eu sunt autorul articolelor incriminate, ci primesc răspunderea în calitatea mea de redactor responsabil pentru publicarea acelor, fără ca să îmi arog v'un drept de autor. Tocmai împrejurarea aceasta, că nu sunt eu autorul, mă face ca în apărarea mea să vă arăt și dovedesc D-Voasră, dlor jurați, acele momente și cauze, cari au justificat publicarea acestor articoli și cari exclud din capul locului agitația în contra națiunii maghiare.

Observ încă un lucru, că articoliile incriminate «De mortuis», nu sunt doi articoli de sine stătători, ci formează numai un articol, care însă în urma extenziunii prea mari s'a publicat în doi numeri și care se ocupă cu o chestie, cu un obiect, anume cu articolul prim al baronului Bánffy, apărut în numărul de 28 August st. n. a. tr. din «Pesti Hirlap».

Este cunoscut, stimaților jurați, că baronul Desideriu Bánffy a fost cândva ministru-president. Ca atare a fost nu numai membru și aderent înfocat al partidului liberal, ci el a fost așa numitul cap conducător, căci până azi guvernele țerii s'au recrutat totdeauna din partidul liberal. După ce în urma politicei sale nenorocite a căzut din scaunul presidențial, și-a acățat toate ideile și principiile liberale în cuiu și a trecut în opoziție formând așa numitul «partid nou», al cărui program este o mixtură confusă din programul liberal-opozițional.

În amândouă calități însă baronul Bánffy a fost cel mai neîmpăcat dușman al naționalităților; care nu a recunoscut lege, drept, ecuitate când a fost vorbă despre naționalități, care fără genă și publice a propagat maghiarizarea cu forța a tuturor naționalităților nemaghiare. Acest baron Bánffy, politician de stat, nu s'a sfiit a susține public, că «a aparține unei naționalități este o rușine pentru raporturile publice ale statului maghiar», că «în ajungerea scopului de maghiarizare pe orice cale trebuie să se folosească de orice mijloace, și în cazul, dacă prin acelea s'ar vătămă interesele și drepturile singuraticilor, ale societății ori cutărei confesiuni» și nu s'a genat a proclama, că mai întâiu de toate trebuie stat unitar maghiar, contopirea tuturor naționalităților cu orice preț și numai după aceea validitatea legii și a dreptului.

Formându-și baronul Bánffy partidul nou, avea lipsă de sprijinitori și aderenti, pentru ca să ajungă iarăși la putere, cu care apoi din nou să lovească în naționalități. În scopul acesta a aflat de bine ca să extindă cercul său de activitate asupra ținuturilor locuite de naționalități, punându-le acestora în vedere diferite favoruri, preoților noștri, pe cari îi consideră de agitatori periculoși, le-a promis congruă, ba și art. XX din 1848 a voit să-l aplice la biserică noastră, deși la început tocmai sub Bánffy se pretindea aplicarea aceluia numai în interesul bisericii reformate. Pentru câștigarea de aderenti și-a anunțat și venirea sa

la Lugoj și Făget, ca să țină adunări populare, în cari să-și desfășure programul său.

Între astfel de împrejurări tocmai bine a venit articolul scris de baronul Bánffy în «Pesti Hirlap» din incidentul înmormântării lui Janicsáry, fost deputat dietal în cercul Recașului. Regret mult, că on. tribunal la cererea mea nu a ordonat cetirea acestui articol, căci Vă puteați ușor convinge, că dacă poate fi vorba de agitare, atunci nu autorul articolelor incriminate ori eu ca redactor al foii ar trebui să stăm pe banca acuzaților, ci baronul Bánffy, care de fapt agită. D-sa susține, că s'a scandalizat la înmormântarea lui Janicsáry auzind prohodul în limbă streină, atacă în mod nedemn limba liturgică și autonomia garantată prin lege a bisericii gr.-or., reclamă maghiarizarea cu ori-ce mijloace a naționalităților, chiar și dacă prin acele mijloace la aparență s'ar vătămă interesele și drepturile singuraticilor, societății ori confesiunilor. Apoi ce înseamnă această provocare, dacă nu aceea, că față de naționalități totul e permis? Aceasta e agitare!

Articoliile incriminate «De mortuis» polemizând cu articolul lui Bánffy, în mod obiectiv sbicieu sistemul șovinist reprezentat prin Bánffy, desvâlește duplicitatea politică a baronului, care în același timp promite favoruri și atacă cu vehemență drepturile naționalităților, și în fine apără limba liturgică și autonomia bisericii gr. or. contra atacurilor nebazate ale lui Bánffy.

În articoliile incriminate nu se face nici o amintire despre națiunea maghiară, despre vre-o clasă a societății ori despre vre-o confesiune, ci polemizează cu sistemul și individualitatea politică a lui Bánffy, prin urmare lipsește subiectul determinat prin legea penală la crima agitării. Ori baronul Bánffy reprezintă națiunea maghiară? astfel că polemica purtată cu dânsul să poată fi privită de atac la adresa națiunii maghiare? Aceasta nu-mi vine s'o cred și sunt convins, că nici dl procuror nu o va crede. Dacă se află ceva vătămător în articoli — ceea-ce eu însă neg — numai dl Bánffy poate cere satisfacție, și dânsul va căpăta-o pe ori-ce cale voiește. Deci agitația în contra națiunii maghiare este exclusivă cu atât mai vârtos, că în articoliile incriminate nu se cuprinde vre-o provocare ori măcar aluziune către poporul român, care ar putea deșteptă ură față de națiunea maghiară. Nici nu s'a încercat dl procuror ca să dovedească din punct de vedere iuridic, că articoliile incriminate conțin agitare, ci s'a ocupat exclusiv cu statistica și istoria, terene științifice puțin cunoscute d-sale.

Amintesc încă faptul, că articolul «De mortuis» s'a scris și publicat în vârtejul mișcării electorale, nu cu tendența atribuită de dl procuror, ca să agite pe Români în contra națiunii maghiare, ci ca să arate alegătorilor nevinovăția și duplicitatea politică a baronului Bánffy, ceea-ce în parte a și succed, căci dl Bánffy a aflat de bine ca să renunțe la ținerea adunărilor populare în ținuturile noastre și peste tot și-a pus pofta în cuiu de a veni pe la noi!

D-lor jurați,

Arătându-Vă împrejurările și cauzele, cari au justificat publicarea articolului, și cari exclud agitația contra națiunii maghiare; dovedindu-Vă mai departe, că acela nu conține agitare, ci o polemie cu articolul lui Bánffy, din care cauză s'a și publicat în foaia ce redactez, Vă rog ca pe baza acestora să mă achitați.

Replica procurorului

Acuzatorul public Paul Jakabffy, procuror regesc:

On. curte cu jurați,

Vorbind sincer trebuie să spun, că la toate m'am așteptat din partea apărării, numai la una nu! Nu m'am așteptat, ca dl apărător Brediceanu să-și iee refugiu la sofisme, căci totul ce ne-a spus dsa aici cu bonhomia caracterizează, nu este altceva decât o lungă serie de sofisme!

Dar înainte de toate, văzând că v'a supărat cuvântul «oláh», țin să vă dau cea mai largă satisfacție, căci nimic nu este mai străin dela mine decât ofenzarea poporului român, pe care-l cunosc ca popor muncitor și strădălnic. Eu nu numai că nu am folosit cuvântul «oláh» cu vre-o tendență oarecare supărătoasă, ci din contra am folosit acest cuvânt din deosebită delicatețe față de popor. Căci dlor, eu cunosc bine istoria poporului român și știu prea bine că acest popor vrednic de o soarte mai bună a ajuns să fie secolii de-a rândul cutropit și strivit de Slavii, cari l-au făcut rob lor. Și, dlor, știți ce înseamnă în limba slavonă veche cuvântul «rumun»? Slav! Prin urmare cuvântul de «Român» poate fi orice, dar titlu de glorie nu poate fi pentru poporul român! Și, dlor, Români știind asta bine, nici nu s'au întulul pe sine, în actele mai vechi, nici «Români», ci totdeauna «Valahi». Dovadă renumita petițiune «Supplex libellus Valachorum» prezentată de Români împăratului Iosif II*, precum și mai târziu de vre-o câteva ori, unde consecvent se vorbește numai despre «Valahi», ceea ce corespunde la ungurescul «oláh» și care este fără îndoială denumirea autentică a poporului român! (Mișcare).

După ce v'am dat această satisfacție... (Dr. Stefan Petrovici întrepuce: Mulțam d-tale de satisfacție!) voiu reveni la singuraticile momente ale apărării, cari au făcut asupra mea o împresiune de tot ciudată. Par'că am avea de a face cu fondul unei fabule cunoscute despre vulpe și corbul cu cașul în gură. Dar și vulpea din fabulă a măgulit corbului numai până ce a scăpat acesta cașul din gură. Așa și apărarea. Vă măgulește d-voastre, dlor jurați, căci în cazul prezent sunteți d-voastră corbul și verdictul ce aveți a-l aduce e... cașul. Dar și d-voastre vă măgulește apărarea numai până ce scăpați din gură verdictul dorit de ea, apoi ca și vulpea din fabulă nici habar nu mai are de d-voastre. (Mișcare).

Apărarea ne-a citat aici pe lung ce a zis Deák, Eötvös, Kossuth, Széchenyi și alți bărbați providențiali ai Ungariei, față de naționalitățile nemaghiare. Apoi tot ce a cetit apărarea este adevărat și probează în mod eclatant liberalismul și dragostea, cu care au voit acești mari bărbați să lege concetățenii cu buze străine de statul maghiar. Subscriu și eu tot ce au zis și scris acești mari bărbați de stat! Supoziția acestor mari bărbați maghiari a fost însă, că popoarele nemaghiare ale țerii vor răspunde ce aceeași dragoste, vor primi drepturile ce li-se dau cu mână liberală, ca să devină fii ereditari și folositori ai patriei. Dacă acești bărbați ar fi bănuțit vre-odată, că în Români se vor înșela, și că Români vor folosi drepturile, largi, ce li-se dau, direct în contra existenței statului, vă garantez că Deák, Széchenyi, Kossuth și Eötvös nici când n'ar fi făcut acele enunțiațiuni și nici când n'ar fi investit poporul român cu asemenea drepturi, cum nu se găsește păreche în istoria lumii.

Dlor jurați, eu ca cetățean maghiar urmăresc cu deosebită atențiune tendințele dacromâne și știu că la București s'a înființat o «Ligă», al cărei scop profesat pe față este: împreunarea tuturor Românilor într'un singur stat. Dlor jurați, Presidentul acestei Lige, senatorul Grădișteanu, a zis cătră Regele Carol al României: «Majestate, din Coroana M. Voastre mai lipsește numai un singur mărgăritar: Ardealul!» Dlor jurați, Vă mai trebuie explicare despre scopul acestei Lige?

Și știți d-voastră că Rații, Lucacii, Petrovicii și Popovicii (ultimele două nume cu deosebită subliniere) sunt membri devotați ai acestei «Lige» și uzează de liberalismul și îndelunga răbdare a Maghiarilor, ca să promoveze cu atât mai sigur realizarea fantasmagoriei lor, unirea tuturor Românilor într'un stat propriu!

Am fi niște imbecili, statul nostru s'ar alcătui din niște indivizi loviți cu

*) Că bine știe istorie dl procuror! Red. «Drap.»

**) Fals citat! Dl Grădișteanu — pe când nu există încă Liga — a zis la desvâlțirea monumentului lui Stefan cel Mare în Iași, că, din Coroana lui Stefan cel Mare lipsesc trei mărgăritare. Asta e o mică deosebire! Red. «Drap.»

leuca, dacă am suferi agitațiunea cea-
sta subminătoare din partea unor cetă-
țeni degenerați, cari nu cunosc și nu
vreau să cunoască datorințele ce le au
față de statul care le dă pâine și le
asigură viața și libertatea.

Și acum mă întorc către dl Brediceanu și îl apostrofez să iee bine seama
ce face și să nu-și renege tot trecutul
seu cinstit prin teoreme ca cea despre
Horia, căci aici nu e vorba de un pro-
verb inofenziv, ci de o ațitare la răs-
coală! Dacă vrea diaconul să scrie
proverbe, apoi aleagă-și-le mai bine,
nu facă paradigme cu Horia, căci și
ultimul opincar român înțelege, când
aude numele Horia, că unde bate scrii-
torul! Horia a fost răsvrățitor, a abuzat
de numele Împăratului, a mințit, că
are la sine inel dela Împărat și poruncă
dela Împărat, că toți Maghiarii trebuie
stînși de pe fața pământului! Chiar și
Românii s'au săturat de vărsările ne-
sfârșite de sânge și l-au solicitat să le
arete inelul și porunca dela Împărat!
Se înțelege, nu le-a putut arăta nici
una nici alta. Și tocmai de aceea chiar
Românii l-au dat pe mâna autorităților
impărătești, cari l-au frânt în roată.
Apoi, dlor, dacă eră Horia criminal
politic — cum îl prezentă dl Brediceanu
— nu-l frângeau în roată, căci pedeapsa
aceasta eră în uz numai pentru crimi-
nalii cei mai ordinari!

Despre acuzatul Petrovici am spus
că ne va rămânea dator cu enumăra-
rea nedreptăților ce se fac Românilor
în Ungaria, și am avut dreptate, căci
pe lângă cea mai mare sfortare nu a
putut să ne spună nici măcar o singură
nedreptate, care îl îndreptățește să fie
agitator! Ce ne-a spus despre restrân-
gerea dreptului de întrunire, apoi cea-
stă restrângere se refere de o potrivă
la Români, ca și la Maghiari, Sârbi,
etc. Nu poate fi deci o nedreptate spe-
cială, ce se face Românilor. De aseme-
nea și cauțiunea la foile politice. Numai
foile române plătesc cauțiune?! Cele
maghiare nu?! Eată la ce se reduc
pretinsele nedreptăți ce se fac Româ-
nilor!

Ce privește numirea Românilor în
oficii, earăși este o plângere netemei-
nică, căci din contră, prea mult se
ține cont de Români în oficii, în-
cât nu arareori se aude din gura ofi-
cianților maghiari plângerea: Hei, dacă
ași fi Român, de mult ași fi avansat!

Se înțelege, acești oameni consideră
de Români numai pe cei ce agită con-
tra statului, ear pe ceilalți — cari întră
în funcțiile statului și stimează limba
și instituțiunile statului — îi timbrează
de renegați. Apoi da, în senzul acesta
nu sunt Români în funcții de stat, doar
n'a căzut statul pe cap să dea pâine și
onoruri unora, cari tind direct la spar-
gerea statului.

E de necrezut ce terorism desvoltă
acești maniaci ai trădării de patrie. Am
avut însumi ocazie să văd aceasta!
Când s'a adus legea despre minimul
salariilor învățătoarești, am invitat învă-
țătorii români confesionali să se anunțe
pentru întregirea salariului lor, în con-
formitate cu legea. Și, deși aproape
toți învățătorii aceștia nu aveau mini-
mul recerut de lege, totuși nu s'a anunțat
nici unul! Mai bine rabdă, flămânzește,
miserează de pe o zi pe alta, decât să
primească un filer dela urgisitul de stat
maghiar! Mai târziu mi-au explicat
enigma, mi-au spus că dacă ar primi
dela stat ajutor și ar pune jurământ
pe constituția statului, i-ar da orga-
nele superioare profesionale
afară din servii! Dar ce mai vreți?!
Însuși acuzatul Petrovici a spus-o
aici pe față, că consideră ca păcat dacă
își pierde băiatul român vremea cu în-
vățarea limbei maghiare!

Acuzatul Dr. Jurca respinge apo-
strofele de trădător, ațitător ș. a. Doar
nu s'a așteptat să-i cântăm aici imnuri
de laudă pentru purtarea sa! (Dr. Jurca
întrerupe: Nu! Dar tratament cinstit
am așteptat!). Conceptul fundamental
al tratamentului cinstit este împlinirea
datorințelor cetățenești.

Acuzatul Jurca caută să se apere
cu pretinsul conținut agitatoric al arti-
colului lui Bánffy din Pesti Hirlop. Eu
nu cunosc conținutul aceluia articol, ad-
mit însă chiar și aceea, că articolii in-
criminați «De mortuis» sunt o polemică
cu articolul menționat al baronului
Bánffy. Nu știu, dar admit. Ba admit

chiar și aceea, că baronul Bánffy și na-
țiunea maghiară nu sunt concepte iden-
tice. Numai, dlor jurați, dacă ne-am
apucat odată de discuțiuni, apoi să dis-
tingem bine.

Bánffy și la guvern și în opoziție a
reprezentat nizuințele maghiare!
Tendența lui este ca aici în țeară să
domineze o singură cultură: cultura ma-
ghiară! Celelalte culturi se pot afirma
lângă aceasta, dar nici când în sarcina
ei! Contra acestei culturi, propagate
și de Bánffy, agită acești acuzați! Și
una să știți, că dacă mai continuați
lucrarea subminătoare, să aveți bine
grije, ca să nu treziți: furor hungaricus!
Cui nu-i place aici, îi stă calea deschisă!
E drum și la deal și la vale! Care-se
de aici!

Asemenea existențe catilinare tre-
buie ținute în frâu, ca nu cumva să
aprinză schinteia din spuză întreaga
țeară! Treceam tocmai prin momente
foarte grave, când are trebuință nați-
unea maghiară de concentrarea tuturor
forțelor sale pentru a-și eluță atribu-
țiunile suveranității. Și acești maniaci
și desfrânați, caută tocmai aceste mo-
mente pentru a putea mai cu succes
înfinge pumnalul în inima statului, din
a cărui nemărginită marinimie există
ei aici!

Trebue odată dovedit acestor firi
denaturate, că statul maghiar are și
puterea și autoritatea să facă ordine
fără cruțare la sine acasă! Datoria
aceasta a statului vă revine d-voastră,
dlor jurați, din care cauză nici nu vă
zic altceva, decât:

Faceți-vă datoria!

Duplicile.

Dl Coriolan Brediceanu:

On. curte cu jurați!

Dl procuror nici în replica sa nu
s'a lăsat de tonul dur și de expresi-
unile necualificabile. Dacă am pași și
noi pe acelaș teren, ca dl procuror,
nu ne-ar rămânea alta, decât să ne
apucăm de păr. O asemenea degener-
are a discuției nu s'a mai pomenit.
Cuvintele dlui procuror sunt o terorizare
pe față a juraților împotriva noastră.
Compătimim o astfel de justiție, cum
e cea propagată de dl procuror. Dacă
în fața statuelor lui Deák, Széchenyi
și Eötvös ar roști dl procuror aseme-
nea cuvinte, s'ar cutremură pedestalul
statuelor și statuele s'ar prăvăli
asupra capului dlui procuror, care în-
tru atâta și-a uitat de datorința sa.

Dl procuror zice, că de ar fi știut
Deák, Széchenyi, Eötvös, că se va naște
un Petrovici, un Jurca, un Gașpar,
n'ar fi propagat nici odată astfel de
principii referitoare la naționalități și în
special la poporul român. Dar acum
te întreb, dle procuror: Cine s'a abă-
tut dela principiile lui Deák, Széchenyi,
Eötvös? Noi, de sigur, nu! Voi v'ați
abătut, cari în locul toleranței, în lo-
cul egalității de drept și datorință ați
proclamat maghiarizarea cu
orice preț a naționalităților
ca dreptși datorință a statului.
Deci nu noi, ci voi, propagatorii ma-
ghiarizării, v'ați abătut dela principiile
întemeietorilor constituțiunei ungare și
de ar trăi azi acești mari bărbați ma-
ghiar, le-ar fi rușine de urmașii lor.

Dl procuror a adus povestea cu
vulpea și corbul și ne-a făcut pe
noi vulpe, care se lingusește în vreme
de pericol pe lângă corb (= curtea cu
jurați) ca să-i mănecă cașul din cioc.
Dar dl procuror a schimbat rolurile.
Nu noi, ci voi sunteți vulpe și re-
reată și înșelătoare, care aleargă
după corb până se așează pe un pom
și apoi îi mănăncă cașul. Voi, vulpi-
lor, ați alergat după noi și ne-ați adus
aici în fața juraților, căci noi n'am
venit de bună voie aici, ci am fost
aduși cu sila, și nu cerem aici decât
dreptatea, care nu e numai a vo-
astră, ci ar trebui să fie fundamentul
țerii.

Dle procuror! Dupăce vezi că toată
acuză ți-am spulberat-o, nu te mai în-
torci la frazele bombastice din rechiz-
itor, ci alergi după altele noi. Te
provoci la Ligă, la Liga din Bucu-

rești. Ce te sparii de Ligă? Ce-ai cu
Liga? Se vede, că conștiința păcatu-
lui ți-a băgat frica în oase! Fraza cu
Liga e tocită, dle procuror! În toate
procesele: la Cluj, la Alba-Iulia, la
Oradea-mare, la Sătmăr s'a pertractat
chestiunea Ligei și pretutindenea au
fost înfrânte aserțiunile false și ten-
dențioase despre Ligă, încât azi nu
mai este om serios, care să creadă cele
susținute de dl procuror.

Ce ai, dle procuror, cu Petru
Grădișteanu? Unde e? Adu-l aici!
De sigur și pe Petru Grădișteanu ai
voi să-l încui în temniță!

Cine ți-a dat, dle procuror, putere
să faci membri la Liga din București?
Pe ce bază declari pe dl Dr. Stefan
Petrovici membru al Ligei, când de
fapt nu e și nici nu poate fi, fiindcă
cetățeni ai Ungariei nu pot fi membri
ai Ligei?!

Ce bine, ce fericire pentru noi voești
să afli în proiectul lui Berzeviczy? Pre-
cum indivizii, așa și popoarele știu ele
mai bine ce e spre binele și fericirea
lor. Numai noi Români să fim atât de
proști și nepricepuți, ca să nu știm ce
e spre binele și ce e spre răul nostru?!
Dacă cineva voește să știe ce consideră
un popor ca interesul seu cel mai mare,
acela să cerceteze, să scruteze nepreoc-
upat ce îl consternează, ce îl su-
pără mai tare pe un popor și ce îl
hotărăște la luptă cerbicoasă
într'o anumită epocă. Popoarele nu s'a
fățarnice, ele desvălesc istoriei viața lor
interioară așa cum e în realitate. Dacă
pe un popor îl duce ceva la iritațiune
și turburare, putem ști de sigur, că
acel ceva i-a atacat cele mai mari și
mai vitale interese.

Contra proiectului lui Berze-
viczy toate naționalitățile s'au ridicat
și mai ales Români dela vladică până
la opincă într'un glas strigă: „Nu! Nu
ne trebuie!“ Chiar și deputații români gu-
vernamentali din dietă: Serb, Ciocan,
Șerban, etc. au mers la Tisza și au
protestat contra acestui proiect. N'a ră-
mas suflet de român, care să nu fi
respins în legitimă apărare a limbei și na-
ționalității acel proiect și totuși zice dl
procuror, că proiectul e o bunănotă, o
fericire pentru naționalități.

Eu am haina, care o vedeți pe mine
și costă 20 florini, dar care e a mea și
e croită pe gustul meu și conform voin-
ței mele și acum să zicem, că dl pro-
curor voește cu de-a sila, pe nedrept
să'mi dea o livră de lacheu sau o man-
tie de episcop în preț de 1000 florini;
— este asta bunănotă și libertate pentru
mine? Dacă dl procuror astfel pricepe
bunănotă și libertatea, țină-le pentru
sine!

Dacă i-se ia unui popor limba și
cultura sa proprie, acel popor devine
incapabil de rezistență. Se vede, că
asta o doriți. Cu această tactică însă
nu veți consolida țeara, nu veți creea
cetățeni uniți într'un simț și într'o gân-
dire. Prin această tactică veți face ca
nimenea să nu mai creadă — ca la 1848 —
că libertatea și egalitatea cetă-
țenilor vă zace la inimă, și nu se va
mai însuflă nimenea pentru scopurile
voastre dușmănoase și nimicitoare de
naționalități.

Dlor jurați! Noi nu ne mai lău-
dăm cu patriotismul, dar când ne va
chemă patria, noi vom sta în rând ca
patrioți adevărați și nu vom întârziă
a ne face datoria.

Aștept verdictul! Judecați!

Dr. Stefan Petrovici:

D-lor jurați!

Deoarece dl apărător C. Brediceanu
i-a răspuns d-lui procuror
după cuviință, nu-i de lipsă să-i re-
flectez la toate câte le-a zis. Altcum
întrebarea, că baronul Iosif Eötvös și
Francisc Deák, pe care întregă ma-
ghiarimea îl numește «înțeleptul pa-
triei», fost-au bărbați cu minte, bună-
oară ca dl procuror, și cu prevedere»,
sau hăbăuci, las s'o rezolve dl pro-
curor. Eu nici nu m'am provocat la
acești bărbați, a căror prevedere dl
procuror o trage la îndoială, ci la ceva
mai mult, anume la legea pozitivă. Cu
această lege în mână i-am dovedit, că
am avut temeiul să scriu, că «ni-s'a fă-
cut și ni-se fac nedreptăți.»

Acum, neputând suportă puterea
sdrobitoare a dovezilor mele întemei-
ate pe dispozițiile pozitive ale legii și pe sta-
rea faptică, își ia din nou refugiul la in-
sinuări fără nici un temei. Precum în
actul de acuză mi-a insinuat e-ași fi
scris ce n'am scris, ca să poată trage
concluziunile, ce-i convin, așa și acum
îmi insinuă că ași umblă după ce n'am
umblat și nu umblu. Anume aplicând
și la mine fabula despre vulpe și corb,
— care altcum nici la colegii mei nu se
potrivește —, îmi insinuă, că ași umblă
să seap — ca vulpea din fabulă — cu
vorbe frumoase seducătoare.
Și această insinuare o resping ca ofenză.

D-voastră, d-lor jurați, ați văzut
și ați auzit, că nu m'am purtat ca
vulpea, ci V'am spus deschis, că arti-
colul incriminat eu l-am scris și că-l
susțin ca isvorit din cea mai adâncă con-
vingere a mea. V'am spus și cauzele, cari
m'au determinat să-l scriu. În sfârșit
V'am spus, că nici nu cer să mă achită,
ci să judecați numai și numai după simțul de
dreptate, ce sălășluște în inimele d-voastră. Și
cu toate acestea dl procuror îmi in-
sinuă, că nu mă port bărbătește, ci ca
vulpea din fabulă, ca să ajung la caș,
adecă la achitare.

Nu, d-lor jurați, nu mă port ca
vulpea, ci am susținut și susțin de-
schis și cu fruntea ridicată tot ce-am
scris și tot ce-am zis. Am apelat și
apelez numai și numai la simțul dv.
de dreptate, nu ca dl procuror, care,
— după ce a apelat la «patriotism» —, ne
amenință cu «furor hungaricus», care
precum se vede pe d-sa l-a și apucat.

Faceți-Vă datorința de judecători.

Dr. Corneliu Jurca:

D-lor jurați!

Scurt voiu reflectă dlui procuror
la replica d-sale predată cu mare apar-
tat și cunoștință juridică. D-sa ad-
mite în replică, că articolul incriminat
«De mortuis» polemizează cu articolul
lui Bánffy apărut în «Pesti Hirlop»;
admite și aceea, că baronul Bánffy
nu reprezintă poporul maghiar, prin
urmare numai despre persoana lui
Bánffy se poartă polemica, dar susține,
că Bánffy reprezintă o tendință apro-
bată și de D-sa, anume validitatea
excluzivă a culturii maghiare.

Eu recunosc îndreptățirea culturii
maghiare; recunosc, că de fapt există
o astfel de cultură și din inimă doresc,
ca cultura maghiară să înainteze și
progreseze, pentrucă aceasta este baza
adevărata a bunei înțelegeri și a vie-
țuirii comune; admit și aceea, că cul-
tura maghiară are reprezentanți ade-
vărați și vrednici, dar judecând după
expresiunile folosite la adresa noastră
și a poporului român, care nu stă pe
banca acuzaților, ... că și dl procuror
ar reprezenta adevărata cultură
maghiară, aceasta eu o trag la
îndoială!

După aceasta a urmat instrucția
juridică din partea presidentului către
jurați, apoi jurații s'au retras și au
adus cunoscutul verdict.

Presidentul provoacă pe acuzați să
anunțe momentele atenuante. Apărăto-
rul Brediceanu și Dr. C. Jurca
cer, pe baza §-lui 92 din codul penal,
pedeapsă minimală, ear Dr. St. Pe-
trovici declară că n'are nici o ob-
servare.

Tribunalul s'a retras și după con-
zultare a publicat sentința cunoscută,
în contra căreia toți 3 acuzații au anun-
țat recurs de nulitate.

Omagiu lui Musicescu.

— Desvălirea bustului regretatului compozitor
Gavriil Musicescu la Iași în 20 Martie
(2 April n.) 1905. —

— Raport special pentru «Drapelul». —

De Ioan Vidu.

(7)

(Fine).

România vrea să concentreze totul
în București, ca Francezul în Paris, și
nu-și sparge capul cu cauza decentrali-
zării germane. Și asta este o smintă.

Tot așa o smintă, ca și a Societății noastre «Astra», care se ocupă cu înființarea unui muzeu național român dincoace de Carpați, care muzeu să devină fala Românilor în fața Sașilor din Sibiu, bine înțeles, acest muzeu să fie așezat într'un palat, care să fie po-doaba Sibiiului. Se și plătește, căci la realizarea acestui ideal au contribuit oameni grei de-ai noștri cu sume grele. Se și plătește, căci badea Pavel din extremul Bănat sudic și așa nu va mai ajunge să vadă acest magazin de relicvii străbune. Se și plătește, căci probabil muzeul acesta nu se face pentru educație națională, ci pentru fală națională!...

În loc să formezi muzee după provincii și astfel să provoci emulație în aranjarea și îmbogățirea lor, așa după cum face Germanul în Germania. Acolo, ce are Münchenul, nu are Berlinul; dar nici ce are Lipsea, nu are Münchenul, etc. Toate însă au ceva ce cealaltă orașe din Franța, afară de Paris, n'au. În urma acestei stări faptice, până când după ce ai văzut Parisul nu mai are rost să vezi restul țării, până atunci Germania îți impune la toată stațiunea, la tot pașul cu câte ceva. Rezultatul acestui mod de a forma un stat este, că popoarele ori în care colț de țară s'ar află, au foculare de cultură. În Franța însă vei găsi oameni mulți, ca și la noi, afară de cei din preajma Parisului. Poftim și alegeți care sistem vă mai convine!

Și România, ca și «Astra» noastră, centralizează întocmai ca Francezul, respective ca guvernele franceze. Pentru orgoliu național e potrivit sistemul, dar nu pentru binele național. Toate popoarele orgolioase fac ca și Francezul. Dacă voțiți vă aduc ca exemplu și pe frații noștri Maghiari. Ce n'au sacrificat ei cu regularea și înfrumșetarea Pestei, pentru ca să momească pe împăratul Austriei să-și schimbe residența, dacă nu de tot, cel puțin pe jumătate în capitala lor!? Așa face și România, care la inițiativa unor bărbați cu educație germană a zidit în Iași un palat cu menirea, ca în el să locuiască prințul de Coroană, dar palatul acum stă pustiu și se oferă primăriei din Iași spre cumpărare, poate cu menirea de a adăposti în el pe Ovreii ce zilnic curg din Rusia.

Așa face și România, centralizează în București! Dar să lăsăm palatele și să deplângem instituțiile de cultură. Ce păcat politic are Iașul de azi nu se mai simte lipsa unui conservator acolo?! Ce criză economică a ajuns pe capul sârmanei României, de azi nu mai poate subvenționa corul metropolitan din Iași, fala de odinioară a Iașului și a româniei întregi?! Grele întrebări, dar cu atât mai ușor răspunsul lor!...

Popoarele toate din lume, atunci au fost la apogeul cultural, când artele au fost la ele în floare. Și chiar de pe rămășițele artelor lor putem judeca mai bine gradul lor de cultură. Exemple: 1) Egiptul cu piramidele, sfinxii și harfele cu miile de cântăreți și cântărețe de prin templele lor mărețe. 2) Evreii cu mărețul lor Sion, la sfîntirea căruia cântară cinci mii cântăreți și tot atâți instrumentiști. 3) Babilonul, în care «cu o întocmire au resunat versul organelor, a cinsti chipul cel de aur făcut...» 4) Grecii, la lira căroră și animalele sălbatice se îmblânziră și 5) Romanii, pe ruinele căroră stă astăzi Italia, reprezentanta artelor moderne.

Știința și arta merg mână în mână. De aceea ori care guvern, ce se girează de conducătorul statului ce reprezintă, este dator a îngrijii de mersul paralel al acestor două ramuri ce constituiesc cultura popoarelor. Căci statul, care ar neglija cultivarea uneia dintre aceste două, s'ar asemăna vulturului cu aripi neegale, care nu se poate avânta în sborul seu maestos.

Departe, peste munți și văi, văd chipul lui Musicescu vărsat în lut rece; dar de un glas jeluitor răsună

codrii seculari ai Carpaților. În acest glas Doina noastră își bocește orfanitatea ei. Nu plânge dragă Doină, căci «de vom avea credință numai cât un grăunte de muștar», tot Tu vei fi aleasa noastră!

Fie cele scrise ca un credeu pus la picioarele bustului lui Musicescu.

Lugoj, Martie 1905.

Dela oraș.

Reprezentanța orașului Lugoj a ținut ieri adunare generală extraordinară. Primul obiect a fost chestia transformării teatrului orașenesc.

S'a decis, ca primarul să prezinte reprezentanței un plan de transformare din partea unui expert și un proiect despre speșele împreunate cu transformarea, ear după aceea să ceară dela guvern un ajutor, ca să poată acoperi speșele, ce vor fi de lipsă.

Al 2-lea obiect a fost propunerea magistratului, ca să se reguleze malul și matca Timișului dela moara așa numită șpânească până la podul de fer, peste care trece trenul «Verșet—Iliamureșană».

Reprezentanța a primit — în princip — propunerea magistratului, considerând însă de o parte, că această regulare va costa cam 200.000 de coroane, de altă parte, că regularea matcei apelor cade în sarcina statului, a decis să ceară dela guvern, ca la speșe să contribuie și statul cu 100.000 coroane.

Al 3-lea punct a fost chestia înființării unei a 3-a apotece în Lugoj.

Reprezentanța a decis — în conformitate cu propunerea magistratului și în contra propunerii dlui Dr. Cornel Jurca, — că nu părtinește înființarea unei a 3-a apotece.

În sfârșit reprezentanța a luat la cunoștință rescriptele ministeriale referitoare la vama pentru pardoseală și pentru pod.

Convocare.

Pe baza §-lui 23 din Statutele Reuniunii inv. dela școalele pop. gr. ort. rom. conf. din protopopiatele: Timișoara, Belint, Comloșul-mare și Lipova, se convoacă Adunarea gen. a desp. Lipovei pe Joi în 28 April (11 Mai) 1905 la orele 9, la care cu onoare se invită toți P. T. domni membri, precum și amicii și toți binevoitorii școlii noastre.

Programul adunării:

1. Joi în 28 April v. la 9 ore dim. participare la celebrarea Chemării Duhului sfânt.
2. După chemarea Duhului sfânt, deschiderea adun. gen. în localul școlii, prezentarea raportului anual al președintelui, casarului, bibliotecarului și cenzurarea scoșilor și a rapoartelor.
3. Ascultarea prelegerilor practice, citirea dizertațiilor și operatelor, conform §-lui 15 lit. c și d din Statutele Reuniunii, precum și în consonanță cu decisiul Adunării gen-rale din anul trecut pct. 5. Aceste operate trebuie cel puțin cu 3 zile înainte anunțate la președinte.
4. Referada comisiunii asupra rapoartelor de sub 2.
5. Defigerea timpului adunării generale viitoare.
6. Încasarea taxelor anuale pentru Reuniune.
7. Eventuale propuneri.
8. Încheierea adunării generale.

Îndrăsnim pe această cale a atrage atențiunea d-lor membri ordinari ai despartământului asupra decisiului luat în Adun. gen. din 6/19 August 1902 referitor la pedepsirea membrilor absenți, și a-i ruga ca delăturând ori-ce pedecă să binevoiască a participa la adunare, în care se vor discuta chestiuni importante referitoare la viitorul școlii noastre și promovarea intereselor noastre învățătorești.

Lipova, 12/25 April 1905.

Vasilie Bogoi, Iuliu Putici,
președinte. notar.

Informatiuni.

Academia română a votat premiul Eliade Rădulescu de 5000 lei d-lui Ilie Barbulescu, premiul Adamachi s'a împărțit astfel: T. Păcățianu (Cartea de aur) 1300 lei, căpitan Ionescu 1000, M. Sadoveanu 1000, S. Ștefulescu 800, I. Russu-Șirianu 500, D. Scriban 400 lei. Membru în secțiunea istorică a fost ales D. Onciul; în secțiunea științelor: Dr. Marinescu și Dr. Mrazek. Membru corespondent în secțiunea literară: Sextil Pușcariu. Secretar general pe 7 ani dl D.A. Sturdza. Președinte dl I. Kalinderu. Secțiunile: literară preș. Vulcan, vicepreș. D. C. Negruzzi; istorică preș. D. M. Moldovan, v.-preș. Sturdza; științifică: preș. Aurelian, v.-preș. Istrati. Sesiunea s'a închis Marți.

Regele la Budapesta. La 4 Mai n. Regele va avea ca oaspe pe regele Saxoniei, și imediat după plecarea acestuia va veni la Budapesta, unde va petrece timp mai îndelungat.

Emigrațiunea. Săptămâna trecută, 16—23 April, au sosit la New-York 5953 emigranți ungureni și anume: 1071 Maghiari, 2373 Slovaci, 1843 Șvabi, 577 Croați și 89 Români. Dintre emigranții români 10 au rămas în statul New-York, 6 s'au dus în Pensylvania, 73 în Ohio.

Advocat român... vindecător de boale. La Arad se află un avocat român Dr. Petre Opre, care s'a ocupat mult cu igiena și a devenit renumit prin un nou sistem de vindecare, al seu propriu, care aduce foarte mult cu sistemul de cură naturală al lui Kneipp. În decurs de 10 ani a pus Dr. Petre Opre în aplicare sistemul seu și a produs minuni: a redat sănătatea la mulți oameni, a făcut pe mulți slabi de constituție oameni vânjoși și robuști și a vindecat pe mulți de boale periculoase, cari păreau incurabile. Dr. Opre are la dispoziție băi proprii, unde prin spălături reci și calde, prin dușuri combinate, prin gimnastică potrivită și sistematică, a produs și produce efecte miraculoase. Vindecă pe cei slabi, dezvoltându-le musculatura și redându-le pofta de mâncare. Pe cei grași îi face ca prin o cură specială să-și peară grăsimea superfluă, transformându-o în musculatură. Vindecă dureri de cap și nervozitatea și alte boale grele. Dr. Opre a făcut deunăzi o conferință despre sistemul seu de cură, în care conferință a descris 10 cazuri interesante de vindecare minunată. Pacienții sunt oameni culți din Arad. Conferința a apărut și în broșură. Mai eclatant s'a dovedit eficacitatea sistemului seu la sine însuși, căci dl Dr. Opre a crescut în decursul celor 9 ani, de când aplică sistemul seu, în lățimea peptului cu 9 centimetri, deși medicii cred, că dela anii 40 omul nu se mai poate dezvoltă în privința fizică. Dl Opre e de 170 cm. înalt și grosimea peptului îi e de 130 centimetri.

Casa lugojană pentru ajutorarea morboșilor. Localitățile oficioase ale «cassei districtuale lugojene pentru ajutorarea morboșilor» se află începând cu 1 Mai a. c. în strada Dobra, Nr. 3/14 (lângă Iacob Langmoser).

Generalul Stössel înaintea tribunalului militar. Generalul Stössel, fostul comandant la Port-Arthur, va fi citat înaintea tribunalului militar din Petersburg. Acuza ridicată contra lui este, că el în calitate de comandant al întregii peninsule Kwantung n'a avut dreptul să decidă capitularea Port-Arthurului, ci acest drept îl avea numai comandantul cetății generalul Smyrnov.

Reprezentațiune teatrală în Recița-montană. Reuniunea română de cânt și muzică din Recița-montană aranjează Luni, a 2-a zi de Paști, la 1 Mai 1905 st. n. în localitățile «Casinei române» reprezentațiune teatrală împreună cu concert și dans, cu următorul program:

I Teatru: «Noaptea de sft. George». Vodevil în 2 acte de Th. Alexi. Muzica de N. Ștefu. Regizor Iosif Velcean. II Concert: «1. «Fetița din Toscana» de Gordigiani-Vidu, cor mixt. 2. «Scumpa mea bălăioară» de Ricci-Vidu, cor mixt. 3. «Marș...» de Musicescu, cor mixt. Venitul curat e destinat fondului flămurei. Începutul la orele 8 seara. Muzica lui Ștefan. Prețul de intrare: Rangul I de persoană 1 cor. 40 bani, rangul II de persoană 1 cor. 20 bani, loc de stat 80 bani. Bilete de intrare se pot căpăta la cassarul reuniunii dl Iosif Barbu și seara la cassă.

Concert în Hunedoara. Românii din Hunedoara aranjează Luni (a doua zi de Paști) la 1 Mai 1905, concert în sala otelului «La cetatea lui Huniade». Venitul curat se dă școlii române din Hunedoara. Program: 1. «Resunetul Ardealului» de I. Vidu, cor mixt. 2. «Hora Ploaia» de G. Dima, cor mixt. 3. «Șezătoarea», tablou. 4. «Dorul Ardealului» potpourri cu soli, de A. Popoviciu, cor mixt. 5. «Marșul lui Mihai» de I. Vidu, cor mixt, cu acompaniament de orchesteră. După concert urmează dans.

Concert și teatru în Bocșa-montană. Reuniunea română de cântări și muzică din Bocșa-montană aranjează în 18 April v. (1 Mai n.) 1905 (a doua zi de Paști) concert și teatru în sala berăriei din Bocșa-montană, în favorul fondului reuniunii. După reprezentațiune urmează dans. Programul este următorul: I. Concert. 1. «Motto» de Ioachim Perian, cor mixt. 2. «Domnitorii români» de Aurel Popovici, cor mixt. 3. «Imnul înfrățirii» de I. St. Paulian, cor mixt. 4. «Marș» de I. St. Paulian, cor mixt. II. Teatru. «Harța Rezeșul», operetă comică în 1 act de V. Alecsandri.

Teatru și concert în Izgar. Elevii școlii confesionale rom. gr.-cat. din Izgar (com. Caraș Severin) aranjează a treia zi de Paști (2 Mai n.) concert și reprezentațiune teatrală cu următorul program: 1. «Hristos a înviat», cântat de elevi. 2. «Țiganul la vie» poezie de T. Speranță, declamată de I. Cimponer. 3. «Mătușa Surda» dialog de M. Drăgan, predat de Paraschiva Muntean și Versavia Foale. 4. «Ovreur lovit» poezie de T. Speranță, declamată de elevul Teodor Putnic. 5. «Până când țineam cu codru» poezie cântată de elevi. 6. «Portul românesc» de M. Drăgan, predat de elevele: Paras. Putnic, Valeria Marcu, Maria Marcu, Anas. Jivi. 7. «Țiganul și ursoaica» poezie de T. Speranță, declamată de elevul Ioan Odobasa iun. 8. «Moțul la drum» doină cântată de elevi. 9. «Ploconul țiganilor» poezie de T. Speranță, declamată de elevul Ștefan Ursulescu. 10. «Vine Vlădica» comedie în 3 acte de Anton Pop, predată de mai mulți elevi. 11. «Resunetul Ardealului» doină cântată de elevi. Prețul de intrare 40 bani de persoană. Oferte și contribuiri peste taxa de intrare se primesc cu mulțumită, se vor cuită pe cale publicistică, având a se trimite dlui George Muntean învățător în Izgar u. p. Vermeș. Venitul curat este destinat pentru biblioteca școlară.

Asasinii protopopului Cupșa au fost aflați și arestați. Ei sunt: servitoarea protopopului, o fată în etate de 13 ani, apoi tatăl ei și 2 frați ai ei, în fine vizitiul protopopului și un păzitor de noapte, care a fost în serviciu chiar în noaptea crimei. Motivul îngrozitoarei crime a fost lăcomia după bani, căci auziseră, că protopopul a primit bani mulți în acele zile. Doi din cei 2 arestați neagă, dar faziunile celorlalți sunt foarte agravante pentru ei. Procesul criminalilor va fi pertractat pe la finea lui Iunie înaintea curții cu jurați din Dej.

O bandă de tâlhari și ucigași prinsă. Poliția din Budapesta a arestat — cu ajutorul poliției din Maria-Teresopol — o bandă mare de tâlhari și ucigași, cari au comis în curs de câțiva ani 7 ucideri împreunate cu jaf și 12 încercări de jaf. Între altele, au ucis și jefuit în 1904 la Vaș pe vizitiul poștei ambulante Iosif Czillik și pe poștarul Czuter, apoi au jefuit posta.

Ultimele crime le-au comis pe drumul de țeară între Csatovar și Maria-Teresopol, unde au atacat 3 căruțe cu țărani. Până acum au fost arestați 5 bandiți. Capul bandei se cheamă Fr. Boni, care se stabilise la Vaț ca negustor de bucate. La el s'au aflat în pivniță mai multe arme și 3000 patroane.

Cultura mătasei în com. Caraș-Severin. Inspectorul culturii de mătase Paul Bezzeredy a publicat un raport amănunțit despre avântul culturii de mătase în com. Caraș-Severin în anul 1904. Din acest raport vedem, că în anul 1904 au fost în comitat 6419 cultivatori de mătase, cari au produs 117.895 kilograme coconi și prin asta au câștigat 207.259 coroane. Câștigul mediu al unui cultivator de mătase a fost de 32 coroane, iar câștigul maximal 225 coroane. Mai bine a prosperat cultura mătasei în comuna Nădas, unde 266 oameni s'au ocupat cu cultivarea vermilor de mătase și au produs 5084 kilograme coconi, pentru cari au primit 8918 cor. Până acum s'au plătit în total cultivatorilor de vermi de mătase din comitatul nostru suma frumoasă de 2,251.391 coroane.

Maghiarizare de nume. Ilie Câmpian din Târgu-Mureșului a maghiarizat numele seu și al copiilor sei Caterina, Ioan și Ana, în Kovács.

Prima societate ungară generală de asigurare și-a ținut în 16 April n. la Timișoara adunarea generală ordinară sub presidul contelui Andreiu Csekonic. Au fost prezenți 26 acționari, cari au reprezentat laolaltă 318 acții. Președintele constatând capabilitatea adunării de a aduce hotărâri, a rugat pe acționarii Francisc Kostyán și Carol Barcza să fie verificatori ai protocolului. După aceea directorul Ludovic Jenei, consilier aulic, a prezentat raportul despre anul de gestiune 1904. Cetineșu-se apoi raportul comitetului de inspecțiune, precum și raportul specialiștilor matematici, adunarea generală a aprobat bilanțul anului de gestiune 1904, care prezintă — după rezervele și detragerile reglementare — 1,251.194 cor. 50 bani profit curat. Direcțiunii și comitetului de inspecție i-a acordat absolutoriul și a hotărât, ca dividendă de 400 coroane pentru 1 acție să se plătească deja începând din ziua următoare. Pentru scopuri de folos public și de binefacere la propunerea simultană a direcțiunii și a comitetului s'au votat 14.000 coroane. După rezolvarea altor chestiuni curente s'a făcut alegerea unui membru în comitetul de supraveghere în locul devenit vacant. Comisiunea scrutinătoare constatatoare din acționarii Ioan Jankovich, Wilhelm Lampel și Carol Szende, a anunțat rezultatul, că a fost ales unanim ca membru în comitetul de supraveghere Dr. Berzeviczy Albert. În fine Ioan Jankovich în numele acționarilor a felicitat prin un discurs însufletit pe președintele conte Andreiu Csekonic din incidentul, că societatea a sărbătorit în aceste zile aniversarea de 25 ani a alegerii sale ca membru în corporațiunea direcțiunii. Conte Andreiu Csekonic a mulțumit mișcat pentru ovațiune. După ce prezenți au felicitat în modul cel mai călduros și pe directorul executiv Wilhelm Ormódy, adunarea generală s'a terminat.

Apel!

Pentru a putea compune atât pentru expoziția din vara aceasta, cât și pentru muzeul nostru etnografic 1 colecție cât mai completă de ouă incondeiate cu desemnuri și motive originale și tipice românești, ne adresăm pe această cale tuturor prietenilor noștri și în prima linie conducătorilor d'spărtămintelor noastre, ca din incidentul sărbătorilor de Paști să adune din ținuturile lor cele mai frumoase și mai caracteristice modele de ouă incondeiate și să ni-le trimeată pe sama colecțiunilor ce pregătim. (Adresa: Biroul Asociațiunii, Nagyszében, strada Morii Nr. 6.)

Sibiu, în 24 April 1905.

Preșidiul Asociațiunii:

Suluțu.

BIBLIOGRAFIE.

Floricele din Bănat. Cântări populare și Motto-uri din Compozițiunile d-lui I. Vidu și alții. Culese de N. Jugănar. Prețul 20 bani + porto postal. Se află de vânzare la Redacția „Drapelul” în Lugoj și la librării.

A eșit de sub tipar în editura librăriei C. Sfetea București: „Teatru școlar” de d-na Ana Tănăsescu, cuprinzând piesele: *Iubirea meserilor*, *Fieca pocăită* și *Prietenii și neprietenii țăranului*, aprobate de ministrul cultelor și instrucțiunii publice din România pentru serbări școlare din orașe și sate, pentru biblioteci școlare, cercuri culturale și șezători satești. Prețul 1 leu. De vânzare la toate librării.

VARIETĂȚI.

Cea mai mare mașină de sburdat se construiește de prezent în palatul Alexandra din Londra. Mașina va pluti în aer numai prin niște aripi, cari se mișcă ca vâslele, și fără balon, fără șurube, fără smei sau alte mijloace. Mașina va fi 20 metri de lungă, peste 4 metri lată și peste 8 metri înaltă și va avea 3 etaje. Ea va putea cuprinde 200 călători prin aer. Urcarea în văzduh și plutirea în aer se va face prin 4 grupe de aripi plane, cari vor fi așezate în partea deasupra a mașinei la înălțime de 6 metri. Aceste aripi uriașe au lungime de 15 metri, lățime de 2 metri, va să zică o suprafață de 30 metri pătrați. Inventatorul se numește Andre Delprat și este inginer francez.

Statistica animalelor. Pe pământ și în mări sunt cu totul cam 400.000 soiuri de animale, cunoscute și descrise de savanți. Numai insectele reprezintă 280.000 soiuri, ear paserile 73.000 soiuri. Afară de aceste sunt 12.000 soiuri de pești, 8300 soiuri de reptilii, între cari 1610 soiuri de șerpi, 50.000 soiuri molusce, 1300 soiuri de amfibii, 20.000 soiuri păianjeni, 3000 soiuri de arici și 8000 soiuri de vermi.

Pericolele vieții. Un american face atenți pe oameni: bea apă și te vei îmbolnăvi de tifus; bea lapte și vei deveni ofticos; mănâncă supă și vei contracta boala Bright; mănâncă carne și vei ajunge apoplectic; mănâncă stridii și înveninează-te; legumele slăbesc organismul; cafeaua și ceaiul te fac nervos; fumează țigări și nu te vei mai scăpa de catar cronic; bea vin și te vei îmbolnăvi de podagră. — Va să zică: spre a rămâne pe deplin sănătos, nu-i permis să mănânce nimic, nu-i permis să bei nimic și nu-i permis să fumezi; și înainte de a inspira aer în plămâni, ai face bine să examinezi aerul cu microscopul și să-l sterilizezi.

Cursul pieței Lugoj.

Marfa	grâu	cornaline	bani
Grâu prima calitate	90	16	—
de mijloc	85	15	60
Săcară prima calitate	80	14	60
de mijloc	75	13	80
Orz prima calitate	80	14	60
de mijloc	75	14	—
Ovăs prima calitate	45	14	80
de mijloc	40	13	60
Cucuruz prima calitate	85	16	60
de mijloc	85	16	40
nou	10	—	—
Făină 0.	75	29	40
prima	72	28	20
albă	70	27	40
brună	68	26	80
Orez	1	48	—
Gris	80	36	—
Arpăcaș	70	48	—
Mazăre	90	48	—
Lințe	85	56	—
Fasole	80	36	—
Mălaiu mărunț	70	36	—
Cartofi	12	—	—
Fân prima calitate	9	—	—
de mijloc	8	—	—
Paie	4	—	—
Stejar	6	20	—
Cărbuni de peatră	5	50	—
de Petroșeni	4	—	—
Oloiu de rapiță	96	—	—
Lumini de stearină	1	08	—
topite	84	—	—
Săpun	80	72	—
Carne de vită I. calitate	1	20	—
II.	1	12	—
Unsoare de porc	1	60	—
Sămânță de chimin	1	12	—
Sare, bucăți	22	—	—
Zăhar	96	—	—
Vin	80	—	—
Spirt I.	15	—	—
II.	14	—	—

OTEL „CONCORDIA“.

Marti (a treia zi de Paști) 19 April/2 Mai 1905

Teatru de copii și Concert

arangeat de Reuniunea română de lectură din Lugoj.

Program:

„Roza din spini“

Piesă teatrală în 4 acte pentru copii,

arangeată după basmul german

de D-na S. Vlad-Radulescu.

PERSOANELE:

Regele Lucian . . . Ion Stan.
Regina Elvira . . . Nela Stefani.
Prințesa Roza . . . Sempî Terfaloga.
Prințul Timoteiu . . . Costică Dobrin.
Eugenia, damă de on. a reginei M. Popovici.
René, page . . . Virgil Hoban.
Cordula, vrăjitoare . . . Lelia Popovici.
Un vânător . . . Vasi Dobrin.

Dame de onoare:

Florica Abucean. . . Vasi Dobrin.
Aurora Balint. . . Ionel Dobrin.
Cornelia Brediceanu. . . Stefan Dorca.
Milița Grozavescu. . . Marius Florescu.
Maria Iorga. . . Traian Grozavescu.
Letiția Maier. . . Virgil Hoban.
Marița Pastila. . . Zeno Iorga.
Mărioara Popovici.
Sofia Slavcovici.

Pagi:

Oaspeți, vânători, vocea paserei.
Actul I se petrece în palatul regesc, în camera reginei. Actul II în sala palatului la masă. Actul III la castelul de vânătoare în pădure după 17 ani. Actul IV după o sută de ani tot acolo.

Între acte:

1. François Behr: „Sones du coeur”, executat la pian de D-șoara Veturia Terfaloga.
2. Rossini: „Barbier von Sevilla” pentru pian cu 4 mâni, executat de Florica Barbu și Adela Jian.
3. E. Wieniawzky: „Legende” executate la vioară de D-șoara Ella Ioanovici, acomp. la pian de Dl Wilhelm Schwach.
4. G. W. Marks: Polpourri-fantazie „Faust”, executat la pian de D-șoara Silvia și Viorica Sepetjan.

Inceputul precis la orele 6 d. a.

PREȚUL LOCURILOR: Stal I (șir 1-3) 2 cor.; Stal II (șir 4-10) 1 cor. de persoană; Loc de stat 60 bani.

Bilete de intrare se capătă la dl Ioan Jorga B., contabil la institutul „Lugoșana”, și seara la cassă.

Venitul curat e destinat pentru scopuri filantropice.

Un candidat de avocat cu praxă, caută urgent

Nr. 88 (3-1)

dl Dr. Pompeiu Marcu, avocat în Lugoj.

AVIZ.

Prin aceasta se publică, că „Săcana”, asociațiune de păstrare și anticipațiune în Sacul, în urma decizului tribunalului din Lugoj Nr. 2597/1905 s'a dizolvat, după ce adunarea generală ținută la 19 Februarie 1905 st. n. a decis dizolvarea.

Creditorii asociațiunii sunt rugați, ca să-și valideze pretenziunile cel mult în decurs de 6 luni dela a 3-ia publicare a acestui aviz.

Sacul, 23 April n. 1905.

Nr. 89 3-1

Direcțiunea.

AVIZ.

Se aduce la cunoștință publică, că tribunalul, în locul dizolvatei asociațiuni de păstrare și anticipațiune „Săcana”, a înprotocolat în registrul firmelor firma

„Săcana”, institut de credit și economii, societate pe acții în Sacul.

Sacul, 23 April n. 1905.

Nr. 90 (3-1)

Direcțiunea.

Publicațiune.

Din partea comitetului central al comitatului Caraș-Severin se face prin aceasta cunoscut, în seusul § 41 al art. de lege XXXIII din 1874, respective § 146 al art. de lege XV din anul 1899, lista alegătorilor precum și lista despre cei rămași afară, din fiecare comună, sunt revăzute și puse în ordine alfabetică.

Aceste liste se pot vedeă în comune mari și cu magistrat ordinar la respectivul jude comunal; ear în comune mici sub supraveghierea unui membru al antistiei comunale la respectivul notar cercual ori comunal, și în fine la comitetul central

dela 5 Mai până incluzive 25 Mai a. c.

dimineața între 8 și 12 ore, ear după amezi între 2 și 6 ore.

Fiecare alegător poate prezentă reclamațiunile referitoare atât la persoana proprie, cât și la lăruarea în listă sau lăsarea nejustă din listă a vre-unui alegător, întru cât respectivul ar fi luat în lista cercului electoral respectiv

dela 5 până la 15 Mai a. c.

Aceste reclamațiuni trebuie prezentate la comitetul central, la antistia sau la notarul acelei comune sau oraș, ale căror liste provizorii despre alegătorii primiți sau scoși din listă sunt excepționate prin reclamațiuni. În toate aceste locuri trebuie induse aceste reclamațiuni după seria intrării lor într'un protocol deschis anume spre acest scop, însemnându-se pe fiecare act ziua intrării.

Observațiunile contra rugărilor sau recurselor date pentru rectificarea listelor au să fie prezentate în restimpul dela

16 până la 25 Mai a. c.

tot la acel loc, unde sunt prezentate recursese excepționale.

Toate recursese și observațiunile dimpreună cu protocolul de exhibite trebuie subșternute, îndată după expirarea termenului precluziv, la comitetul central care va decide asupra lor. În contra acestor decize se pot recurge

în decurs de 10 zile computate dela inmanuare sau dela publicarea deciziunilor

și recursese aceste trebuie prezentate la președintele comitetului central comitatens.

Dat din ședința comitetului central al comitatului Caraș-Severin ținută în Lugoj la 15 April 1905.

Carol Fialka,

vicecomite,

ca președinte al comitetului central.

P. P. 14 (3-1)

Noroc de tot enorm la Török!

Neîntrecut

este norocul, care favorizează colectura noastră principală. Deja mai mult de 19 milioane cor. câștiguri am plătit în scurt timp on. noștri mușterii; numai în ultimele 6 luni

cele mai mari 2 câștiguri.

Și anume marele premiu de 602.000 coroane pe nr.-ul 98924, cel mai mare câștig de 400.000 cor. pe nr.-ul 83451, precum și câștiguri a cor. 100.000, 80.000, 70.000, 60.000, 25.000, 20.000, mai multe à 15.000 și 10.000, și afară de aceste încă multe alte câștiguri mari.

Recomandăm deci să luați parte la loteria de clase, care îndată se începe și care este mai bogată în șanse din toată lumea, și să comandați la noi un loz de noroc. În viitoarea a 16-a loterie de clase ung. se vor trage earăși din

110.000 lozuri 55.000

cu câștiguri în bani, și adecă se vor trage cu totul câștiguri în enorma sumă de 14 milioane 459.000 coroane.

Tot natu se-si caute numele! Tot natu să-și încerce norocul cu numărul, care e însemnat lângă numele seu ori al unui membru al familiei sale.

(se găsește în șir alfabetic)

Adam 952	Cecilia 83156	Gellert 72630	Janos 82957	Manó 83259	Salamon 2895
Adel 4143	Celestin 88519	Gereben 82849	Jeno 82245	Marcel 2881	Samu 7979
Adolár 12322	Daniel 2778	Gergely 88216	Jolan 277	Margit 7250	Sándor 17763
Adolf 30422	David 5637	Gesa 2797	Jonás 7260	Maria 17707	Sari 22019
Agnes 22511	Denes 12436	Gizella 5649	Jozsa 13240	Markus 22014	Sarolta 24023
Agoston 24342	Doró 12083	Gusztáv 13151	Jozsef 21152	Maria 24003	Sebastyén 24339
Aladár 28518	Domokos 23006	György 21145	Judith 2495	Marton 24274	Simon 40746
Albert 44860	Dóra 24258	Gyozo 23018	Juliska 24258	Matild 40705	Simon 57716
Alfred 59119	Dorotea 28529	Gyula 24258	Kalman 40482	Matyás 56693	Taksony 59575
Akos 72818	Edith 56110	Hedwig 23633	Karolin 56372	Melánia 59564	Tamas 80973
Amália 83811	Ede 59159	Helena 56525	Károly 59506	Menyhárt 80019	Taszió 83022
Ambrus 83145	Ester 23092	Katalin 72615	Katalin 72615	Mihály 24003	Torus 83300
Andor 88505	Elek 82536	Henrik 72633	Kizmer 82565	Miklos 83273	Tibor 2598
András 990	Elemér 83164	Hermann 82954	Kelemen 83246	Miksa 2890	Tihamér 1504
Anna 4948	Emil 84520	Hermína 82217	Klára 2478	Milan 7258	Timon 18652
Antal 13417	Emma 2784	Hilda 2799	Klotild 7266	Mór 17738	Tivadár 22027
Aranka 20592	Endre 5641	Hubert 6513	Kornel 16803	Móric 22016	Tóbiás 24055
Armánd 22514	Erno 12432	Hugo 13154	Kornelia 22016	Nándor 24014	Urbán 24296
Arnold 24345	Ernestin 21142	Humbert 21147	Kristof 23092	Narciss 2859	Valéria 40739
Arpád 28528	Erwin 23007	Iolyka 23077	Krisztina 23077	Olga 40735	Vaxul 59013
Arthur 44289	Eva 24259	Iduka 24270	Lajos 40486	Oliver 57098	Vendel 59596
Aurel 59142	Erzsebet 23526	Ignác 29647	László 56678	Orbán 59566	Viktor 80974
Attila 72815	Ezter 56471	Illa 56532	Laura 59532	Oszkár 80458	Viktoria 88047
Balász 82826	Etel 59163	Illes 59168	Lazár 73076	Otto 83008	Vilhalm 83302
Bálint 83155	Fabian 7225	Ilma 72639	Lenart 82962	Odón 83251	Vilma 2308
Barnabás 83311	Felix 82957	Lona 82957	Lenke 82957	Paul 241	Vilmos 56118
Béla 2749	Ferdinánd 83215	Imre 83325	Leo 83579	Paula 7300	Vince 18655
Benedek 4395	Ferenc 83331	Ince 2876	Leonia 7278	Petronella 17740	Virgil 22029
Bernát 12424	Flora 2797	Ipoly 6432	Léla 17350	Péter 22017	Zoltán 24044
Berta 20578	Franciska 5642	Iren 18229	Lipót 2109	Piroska 24017	Zsigmond 25156
Bertalan 22522	Frida 12435	Irma 21148	Lóránt 25100	Pieta 24258	Zsóna 48270
Bianka 24251	Frigyes 21144	István 23092	Lothar 24373	Rafael 40732	Zsuzsanna 59021
Bodog 24346	Filip 23009	Isabella 21154	Lóránc 40702	Regina 57296	
Bogdán 56273	Gábor 24258	Isidor 40484	Ludmilla 56687	Richard 59573	
Borbála 23145	Georgella 13541	Iván 4646	Luzs 59556	Robert 80639	
Borbély 24348	Caspar 56411	Jakab 39228	Melvin 72123	Rozsika 83026	
Bruno 24344	Cedon 53164	Janka 72644	Reinold 82975	Rudolf 83296	

Cel mai mare câștig ev. 1,000.000 coroane. Special 1 premiu de 600.000, 1 câștig de 400.000, 1 à 200.000, 2 à 100.000, 1 à 90.000, 2 à 80.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000, 40.000, 5 à 30.000, 3 à 25.000, 8 à 20.000, 8 à 15.000, 36 à 10.000 și încă multe altele. Nr. 79 (6-3).

Misa conf. planului a lozurilor originale clasa I face: Pentru 1/4 loz orig. fl. — 75 sau cor. 1.50, pentru 1/4 loz orig. fl. 1.50 sau cor. 3 — „ „ „ „ 3. — „ „ 6. — „ „ „ „ 6. — „ „ 12. — și se trimit pe lângă rambursă sau trimiterea înainte a prețului. Planuri of. gratuit. Comandă p. lozurile de noroc de mai sus rugăm a trimite până în 7 Mai a. c.

cu încredere direct la adresa noastră, pentru că numerele de mai sus ușor se trec.

A. Török & Co.

Cea mai mare afacere de loterie de clase în Ungaria. BUDAPESTA. Secțiunile loteriei de clase ale colecturii noastre principale: Centrala: **Theresienring 46/a.** I. Sucursală: **Waltzerring 4/a.** II. Sucursală: **Museumring 11/a.** III. Sucursală: **Elisabethring 54/a.**

Bilz Naturheilmittel

Cel mai excelent sfetnic în toate cazurile de boală pentru casă și familie. Cel mai bun medic de casă, infalibil și practic. Cartea aceasta să nu lipsească din nici o familie, în care se cetește nemțește. Red. (15 9.)

Prețul opului în ediția de 1 volum cor. 19-20 bani. Prețul în ediția de 3 volume cor. 30 — Solviri în rate — se admit.

Cereți prospecte gratuite și franco, dela Rezentantul general:

Reformschriftsteller
Schmall Viena (Wien) VII 3.

Dr. Stefan Petrovici

advocat în Lugoj

Nr. 86 (5-1) anunță, că și-a mutat locuința și cancelaria advocațională în casa nouă a institutului «Poporul», Lugojul-român.

Pravul Bauer

patentat

Mijloc excelent și sigur pentru combaterea incendiilor

probat și aprobat de autoritățile publice se poate căpăta în cantități mici și mari la ferăria

Anton Haberehrn
Lugojul-român
vis-à-vis de cafeneaua »Corso«

Societatea de lectură «Petru Maior» din Budapesta a hotărât să vîndă „Istoria Românilor” de Petru Maior cu preț redus de 1 cor. A se adresa la cassarul Societății MIHAIU ȘERBAN stud. fil. Budapesta IV. Molnár-utca 20, II. 10 A., trimițând de fiecare exemplar 1 cor. + 20 bani porto. Red. (x--26)

Reclama

Reclama stabilă, efectuoasă și practică este sufletul, factorul dător de viață al fiecărei fabrici, întreprinderi și afaceri comerciale. Cum, unde și când poți publica anunțuri mai cu efect, mai bine și mai efțin, te poți informa la

Expedția de anunturi
Iulius Leopold
Budapesta, VII, Erzsibet-körut 54, unde se poartă grije cu deosebită cunoștința specială în mod conștiențios, punctual și efțin, de inserate și reclame în toate foile din Budapesta, din provinciă și din străinătate, precum și în calendare.

Red (x-5)
Preliminare de spese si planuri gratis.

„Lugosana”

institut de credit și economii ca societate pe acții în Lugoj.

Anul fondării 1889. Capital social 300.000 Cor.

Fondurile proprii c. a. 90.000 Cor.
Depuneri spre fructificare 1.500.000 Cor.

acorda împrumuturi cambiale cu acoperire hipotecară și pe lombard cu 8%, escomptează cambii cu 3 eventual cu 2 subscrieri pe timp de 3 până la 6 luni, de ale privaților și de ale corporațiilor cu 7-8%, primește depuneri spre fructificare fără anuț cu 4%, cu anuț 5%.

Darea după interese o solvește însuși institutul.

Nr. 8. x-23. Direcțiunea.